

ปัจจัยแห่งการผูกขาดทางการเมืองพื้นที่ท้องถิ่นไทย

Factors of Monopoly on Local Politics in Thailand

พิมพ์ลดา อีระมนต์ปราณีต

Pimlada Theeramonpraneet

นักศึกษา ปร.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Ph.D. student (Public Administration), Rajabhat Maha Sarakham University

E-mail: Pimlada8125@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5469-4349>

Received 23/04/2022

Revised 27/04/2022

Accepted 28/04/2022

บทคัดย่อ

การผูกขาดทางการเมืองจึงแสดงถึงความแข็งแกร่งทางฐานอำนาจของการเมืองของนักการเมืองและพรรคการเมืองที่มีความสัมพันธ์ทางอำนาจ ไม่ว่าจะเป็นในด้านธุรกิจ ด้านการเอื้อผลประโยชน์ระหว่างการเมืองและนักลงทุน ซึ่งต้องอาศัยประโยชน์จากนโยบายของรัฐที่ทางการเมืองได้หาเสียงไว้ก่อนการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นที่ประชาชนให้ความสนใจและได้ประโยชน์หรือเป็นความต้องการของพรรคการเมืองเองที่จะเข้าไปบริหารจัดการให้เกิดผลโดยใช้อำนาจแห่งรัฐ และการที่จะดำเนินการให้สำเร็จเป็นรูปธรรมโดยเริ่มต้นจากการสรรหากลุ่มบุคคลที่เข้าไปนั่งในตำแหน่งของคณะกรรมการชุดต่างๆ อย่างไรก็ตามปัจจัยแห่งการผูกขาดทางการเมืองพื้นที่ท้องถิ่นไทยพบว่าประกอบด้วย 2 มิติ ได้แก่ (ก) **มิตินักการเมือง** ประกอบด้วย (1) ความมีบารมีของตัวนักการเมือง (2) ความผูกพันยาวนานระหว่างนักการเมืองและประชาชนในพื้นที่ท้องถิ่น (3) การเข้าถึงประชาชนอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง (4) มีผลงานเดิมเป็นที่ประจักษ์ (5) มีภาพลักษณ์ที่สร้างความคุ้นเคยให้กับประชาชนในพื้นที่จดจำ (6) มีหวัคะแนนเป็นเสมือนตัวแทนของนักการเมืองในการทำหน้าที่ดูแลสารทุกข์สุกดิบของประชาชน และ (7) มีการสร้างความน่าเชื่อถือโดยมีบุคคลที่มีชื่อเสียงให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง (ข) **มิติพรรคการเมือง** ประกอบด้วย (1) ความผูกพันยาวนานของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมือง (2) ผลงานเดิมเป็นที่ประจักษ์ (3) ภาพลักษณ์ของพรรคการเมืองที่ทำให้ประชาชนจดจำ (4) มีระบบการจัดตั้งหวัคะแนน (5) มีการใช้สื่อประชาสัมพันธ์พรรคการเมืองอย่างต่อเนื่อง และ (6) พรรคการเมืองเปิดโอกาสส่งเสริมความสนใจทางการเมือง

คำสำคัญ: การผูกขาดทางการเมือง; นักการเมือง; พรรคการเมือง; การเมืองพื้นที่ท้องถิ่นไทย

Abstract

Political monopoly therefore represents the strength of the political power base of politicians and political parties that have power relations, whether in business, in the interests of politics and investors, which takes advantage of state policies that political campaigns have pre-elected, whether it is the people's interest and benefits or the need of the political party itself to manage and achieve results by using the power of the state, and to achieve concrete success starting with recruiting groups of people to sit in the positions of various committees.

However, factors of local political monopoly in Thailand were found to consist of 2 dimensions, namely; **(A) The political dimension** consists of; (1) the prestige of a politician, (2) the long-standing ties between politicians and local people, (3) Consistent and continuous access to the public, (4) have the original works are evident, (5) have an image that is familiar to people in the memory area, (6) having voters as representatives of politicians in taking care of the people's misery, and (7) Credibility is built with famous people to support behind the scenes. **(B) the political party dimension** consists of; (1) the people's long-standing ties with political parties, (2) the original works are evident, (3) the image of a political party that makes people remember, (4) There is a system for setting up voters, (5) Continuous use of media to promote political parties, and (6) Political parties provide opportunities to promote political interests.

Keywords: Political Monopoly; Politician; Political Party; Thai local politics

บทนำ

การปกครองของไทยตั้งแต่ยุคอาณาจักรสุโขทัย ซึ่งเป็นช่วงที่เจริญรุ่งเรืองสูงสุด ระหว่าง พ.ศ.1781 – 1981 ซึ่งมีรูปแบบการปกครองแบบราชาธิปไตย จัดเป็นระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ หรือพ่อขุนเป็นผู้มีอำนาจธิปไตยในการปกครองประเทศแต่เพียงผู้เดียว เป็นการปกครองประชาชนในลักษณะบิดาปกครองบุตร จวบจนถึงสมัยกรุงธนบุรีถึงกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2421 – 2475 ในช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 พระองค์จึงมุ่งสร้างความมั่นคงเป็นปึกแผ่นให้กับประเทศชาติโดยการรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง ทรงมีการปฏิรูปการปกครองส่วนภูมิภาค ทรงให้มีการจัดทำพระราชบัญญัติการปกครองท้องถิ่น ร.ศ.116 และพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457 ซึ่งส่งผลให้มีการจัดตั้งมณฑล จังหวัด อำเภอ และหมู่บ้าน โดยในการปกครองส่วนท้องถิ่น รัชกาลที่ 5 ได้จัดให้สุขาภิบาลซึ่งมีหน้าที่คล้ายเทศบาลในปัจจุบัน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2551: ออนไลน์)

[62]

Citation:

พิมพ์ดา ธีระมนต์ปราณีต. (2565). ปัจจัยแห่งการผูกขาดทางการเมืองพื้นที่ท้องถิ่นไทย. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2 (3), 61-92.

Theeramonpraneet, P. (2022). Factors of Monopoly on Local Politics in Thailand. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 2 (3), 61-92;

DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2022.26>

นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 เป็นต้นมาในยุคที่คณะราษฎรเรืองอำนาจทางการเมืองนี้ มีการหมุนเวียนกันขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีบ่อยครั้ง จวบจนมาถึงการปฏิรูปการเมืองของไทย ในครั้งนั้นทำให้ได้รัฐธรรมนูญ ฉบับปี 2540 และนำไปสู่การเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งมีพรรคการเมืองได้ ส.ส.จำนวนมากที่สุดเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล คือ พรรคไทยรักไทยในยุคนั้น โดยการนำของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร 2544 – 2548 ในวันที่ 19 กันยายน 2549 คณะทหารที่เรียกกลุ่มตัวเองว่าคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเข้ายึดอำนาจทำรัฐประหารรัฐบาลเป็นผลสำเร็จ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2551: ออนไลน์) จนกระทั่งเหตุการณ์ที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) นำโดย พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา กระทำรัฐประหารยึดอำนาจรัฐบาลรักษาการของ นิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล ในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร จนทำให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 สิ้นสุดลง และได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แทน รัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557 คือจุดเริ่มต้นในการเข้ายึดครองอำนาจรัฐของ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ในฐานะหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) แล้วกลายเป็นนายกรัฐมนตรี คนที่ 29 ของประเทศ (BBCNews, 2021)

ความสำคัญของการพัฒนาประเทศภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้นโดยทั่วไปแล้วมีกลไกที่สำคัญที่ได้รับการยอมรับในฐานะผู้ที่มีส่วนสำคัญในการกำหนดนโยบายและควบคุมกลไกของรัฐทั้งหมด นั่นก็คือ นักการเมือง ทั้งนี้ด้วยบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับการกำหนดไว้ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับ รวมถึงกฎหมายและระเบียบราชการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ความสำคัญของนักการเมืองดังกล่าว จึงมักได้รับการกล่าวถึงหรือเป็นที่โจทก์ขานเสมอว่าความสำเร็จหรือล้มเหลวของสังคม เศรษฐกิจและการเมืองมีรากฐานมาจากตัวนักการเมืองซึ่งเป็นโครงสร้างส่วนบนของสังคมไทย ทั้งนี้อาจดูเหมือนประหนึ่งว่าเป็นการโยนภาระหน้าที่อันหนักหน่วงให้แก่ตัวนักการเมืองซึ่งเป็นบุคลากรของสถาบันทางการเมืองที่มีความสำคัญมากที่สุดในการระบอบการปกครองประชาธิปไตยในปัจจุบัน (ณัฐพงษ์ บุญเหลือ, 2556)

การผูกขาดทางการเมืองของไทย ได้มีนักวิชาการวิเคราะห์ปัญหาทางผูกขาดทางเศรษฐกิจ และการผูกขาดทางการเมือง และสาเหตุที่ทำให้ประเทศเป็นเช่นนั้น ซึ่งได้เสนอแนวความคิดและแนวทางการแก้ไขไว้หลากหลาย ดังนี้ สาเหตุที่ทำให้ประเทศเป็นเช่นนั้นว่า ผู้บริหารประเทศทราบดีว่าต้องทำอะไรในการแก้ไขปัญหา เพราะมีงานการศึกษางานวิจัยต่างๆ มากมายที่สามารถทำให้หลุดพ้นจากความเหลื่อมล้ำ แต่ที่ไม่ทำเพราะเครือข่ายอำนาจทั้งรัฐและทุนตระหนักดีว่าหากทำลงไปผลประโยชน์ของตนเองจะลดลงหรืออาจหมดไป และทำให้อภิสิทธิ์ต่างๆ ที่ได้รับจากสังคมลดลง จึงไม่ยอมทำอะไรที่ลดความเหลื่อมล้ำ กลายเป็นพฤติกรรมการคดโกงกฎหมายปฏิรูปที่ดิน คดโกงกฎหมายภาษีทรัพย์สินดองอำนาจไว้ในส่วนกลาง ไม่ยอมกระจายไปสู่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น (พิชาย รัตนดิหลัก ณ ภูเก็ต, 2561)

อีกหนึ่งปรากฏการณ์ที่เห็นมาอย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งระดับประเทศหรือการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น สังเกตว่าในหลายปีที่ผ่านมาผลการเลือกตั้งจากประชาชนในพื้นที่ท้องถิ่น ในแต่ละภูมิภาคของไทย หลายพื้นที่ยังคงเลือกพรรคการเมืองเดิมหรือนักการเมืองคนเดิมในพื้นที่ของตน และมีคะแนนเสียงค่อนข้างมากมาโดยตลอด ถึงแม้ปัจจุบันบางพื้นที่ที่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งจะเป็นคนรุ่นใหม่ อุดมการณ์ใหม่ๆ หรือนโยบายที่น่าสนใจ อย่างไรก็ตามประชาชนในพื้นที่ยังคงไม่เปลี่ยนใจเลือกผู้ลงสมัครรายอื่น ซึ่งทั้งที่เป็นบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ การศึกษาและสังคมไม่แตกต่างกันหรือดีกว่า ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะทราบถึงปัจจัยสำคัญในการที่ทำให้เกิดการจูงใจในการยังคงเลือกนักการเมืองหรือพรรคการเมืองเดิม เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนหรือกลยุทธ์สำหรับผู้ที่จะสมัครรับเลือกตั้งในอนาคตและสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

การเมืองพื้นที่ท้องถิ่นไทย

การเมืองการปกครองในเขตพื้นที่ท้องถิ่นมีความแตกต่างกันตามบริบทพื้นที่ท้องถิ่นที่แตกต่างกัน ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของการเมืองพื้นที่ท้องถิ่นไทย ซึ่งจะแยกแยะระหว่าง “พื้นที่” และ “ท้องถิ่น” จากการศึกษาเอกสารทางวิชาการ แนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการที่ได้ทำการศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

ความหมายของการเมืองพื้นที่ท้องถิ่นไทย

Arderner (1981, Korzeniowska, 2004) พื้นที่ถือได้ว่าเป็นรหัสที่มีความหมาย ซึ่งหมายความว่า พื้นที่ที่สามารถสื่อความหมายถึงคนที่ครอบครองอยู่หรืออาศัยอยู่ในพื้นที่เหล่านั้นว่ามีตัวตนอย่างไร ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับพื้นที่จึงไม่ได้เป็นความสัมพันธ์ทางเดียว ที่พื้นที่เป็นเพียงแค่อำนาจหรือทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ภายในพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนเกิดขึ้น เป็นความสัมพันธ์สองทางระหว่างคนกับคน คนกับพื้นที่ที่เข้าไปมีความสัมพันธ์ด้วย ดังนั้นพื้นที่ยังเป็นสิ่งที่ช่วยขยายให้คำนิยามกับผู้คนที่อยู่ในพื้นที่ และในขณะเดียวกันผู้คนเหล่านั้นก็นิยามพื้นที่ที่พวกเขาอยู่ด้วยเช่นกัน เพราะฉะนั้นพื้นที่จึงเป็นสิ่งที่ไม่ได้เป็นธรรมชาติ เป็นสิ่งที่สามารถสื่อความหมายและถูกประกอบสร้างโดยสังคม

ศุภมณฑา สุภานันท์ (2550) พื้นที่อาจจะเคยถูกมองอย่างตายตัว แต่ในความเป็นจริงแล้วพื้นที่เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา พื้นที่เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม การให้นิยามความหมายของพื้นที่ที่มีความหลากหลาย ในการดำเนินชีวิตประจำวันของเราในรูปแบบเดิมๆ สายตามุมมองในการมองพื้นที่เป็นสิ่งที่เราไม่ได้ตระหนักถึงเพราะเราอยู่ในพื้นที่ที่คุ้นชิน เราอาจจะต้องพยายามมองพื้นที่ด้วยกรอบแนวคิดใหม่ ๆ ที่จะเป็นตัวกระตุ้นให้เราหลุดพ้นจากความคุ้นเคยนั้นและสร้างวิธีคิด วิธีมองใหม่ๆ ในการมองโลก ถึงแม้ว่าเราจะได้รับการถ่ายทอดประสบการณ์การต่างๆ ผ่านสื่อแต่แนวคิดของพื้นที่ทางกายภาพ (Perceived Space) และพื้นที่ทางความคิด (Conceived Space) จะต้องดำเนินไปควบคู่กัน ถึงจะสามารถ

.....
สร้างให้เกิดพื้นที่ทางสังคม (Social Space หรือ Lived Space) ที่ทำให้เราสามารถเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างลึกซึ้ง

เศรษฐพร หนูหนู และคณะ (2560) การบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทยในปัจจุบัน มีวิวัฒนาการมาจากการปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดินครั้งใหญ่ในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่ได้ทรงวางรากฐานการบริหารราชการแผ่นดินใหม่ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยในส่วนกลางได้มีการจัดโครงสร้างการบริหารตามหน้าที่ ในรูปของกระทรวงแทนการจัดตามพื้นที่ดังที่เป็นมาแต่โบราณ ในส่วนภูมิภาคได้ปรับปรุงกลไกการบริหารราชการส่วนภูมิภาคใหม่ให้สามารถกระชับอำนาจการปกครองเข้าสู่ส่วนกลางและแผ่ขยายพระราชอำนาจของส่วนกลางครอบคลุมหัวเมืองและประเทศราชได้อย่างจริงจัง โดยนำเอาระบบ “เทศาภิบาล” มาใช้อันเป็นรากฐานสำคัญของการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในทุกวันนี้ มีการแต่งตั้งข้าราชการจากส่วนกลางไปดำรงตำแหน่งยังหัวเมืองต่างๆ และจัดโครงสร้างการบริหารในรูป “มณฑล” นอกจากนี้ยังทรงได้ริเริ่มให้คนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานในรูปแบบ “สุขาภิบาล” ขึ้นในเขตราชธานี (กรุงเทพมหานคร) ก่อนที่จะขยายไปยังหัวเมือง ทั้งได้ทรงจัดการ “การปกครองท้องถิ่น” ใหม่ในระดับตำบล หมู่บ้าน

พัฒนา กิตติอาษา (2546) อธิบายว่า “ท้องถิ่น” มีความหมายหลากหลาย เช่น ชุมชนท้องถิ่น กลุ่มหรือองค์กรทางสังคม ภาพลักษณ์สินค้า อุดมการณ์หรือแม้กระทั่งวาทกรรม และรูปแบบ การตั้งถิ่นฐานที่อยู่ติดกับถิ่นที่อยู่ทางกายภาพเป็นเพียงท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง เช่น บางคั้งน้ำคุ่มบ้าน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ฯลฯ ท้องถิ่นเหล่านี้เป็นท้องถิ่นในความหมายดั้งเดิมที่ คนส่วนใหญ่คุ้นเคยและรับรู้อย่างกว้างขวางมาก่อน

Alan Norton (1994) ได้กล่าวว่า “การปกครองท้องถิ่น” มีความหมายของศัพท์ว่า (Local government terminology) มาจากแนวคิดที่ฝังลึกในความเชื่อและปฏิบัติ คำว่า ท้องถิ่น (Local) ที่ใช้กันนี้มาจากพื้นฐานทางภาษา ความเชื่อ และความเคยชินในการปฏิบัติของ ประเทศอังกฤษตั้งแต่โบราณ คำ ๆ นี้มีความหมายแตกต่างไปจากคำว่า “ชุมชน” (Commune) ในภาษาฝรั่งเศส คำว่า “ชุมชน” ของฝรั่งเศสนี้ มิได้หมายถึง การจัดตั้งองค์กรตัวแทน ประชาชน (Elected representative bodies) ขึ้นมาปกครองดูแลประชาชน (เช่น ที่ปฏิบัติ อยู่ในประเทศอังกฤษ) แต่ชุมชน หมายถึง “การบริหารจัดการตัวเองของประชาชนที่อยู่อาศัยในเขตชุมชนนั้น”

พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์ (2563) ท้องถิ่น จึงหมายถึงบริเวณอันเป็นที่ตั้งถิ่นฐานท้องที่ใดท้องที่หนึ่ง โดยการดำเนินชีวิต ของหมู่คนหมู่หนึ่ง ๆ ซึ่งในที่นั้น ๆ มีการกำหนดขอบเขตของพื้นที่ระบับย่อยตามเขตการปกครองหรือเป็นหน่วยงานระดับรองไปจากหน่วยงานใหญ่ ได้แก่ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ทั้งยังต้องมีสภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยสำหรับการดำเนินชีวิตของคนอีกด้วย เช่น ทรัพยากรธรรมชาติศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

เพราะฉะนั้น การเมืองพื้นที่ท้องถิ่นไทย หมายความว่า การเมืองการปกครองของคนที่ครอบครองหรืออาศัยในพื้นที่เหล่านั้นตามความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับพื้นที่ในท้องถิ่นนั้น ซึ่งการเมืองการปกครองของไทยมีทั้งรูปแบบการปกครองในรูปแบบท้องถิ่น ได้แก่ หมู่บ้าน ตำบล จังหวัด โดยยังเป็นรูปแบบการปกครองส่วนกลางและส่วนภูมิภาค มีผู้กำกับดูแลในชุมชน หมู่บ้าน คือกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัด และรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยนักการเมืองที่มาจากกาเลือกตั้งตามกฎหมายการเลือกตั้งท้องถิ่น ตลอดจนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้เป็นไปตามสภาพทางสังคมและวัฒนธรรม ตามสภาพพื้นที่ ท้องถิ่น การบริหารจัดการภายใต้โครงสร้างทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

การผูกขาดทางการเมือง

ปัจจุบันการผูกขาดทางการเมืองยังคงมีความต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักการเมืองหรือพรรคการเมืองที่มีเริ่มก่อตั้งตั้งแต่การเมืองในยุคแรกๆ และยังคงได้รับการไว้วางใจจากประชาชนในเส้นทางการเมือง จนเกิดการผูกขาดของนักการเมืองหรือพรรคการเมืองนั้นๆ และไม่ได้หยุดอยู่แค่กระบวนการเลือกตั้งเท่านั้น แต่ยังโยงไปสู่การใช้อำนาจรัฐอย่างกว้างขวางอีกด้วย และได้มีนักวิชาการได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมาย ปัจจัยแห่งการผูกขาดทางการเมืองไว้หลากหลาย ดังนี้

ความหมายการผูกขาดทางการเมือง

พิชาย รัตนดิหลก ณ ภูเก็ต (2561) ปัจจุบันประเทศไทยเป็นไปดังที่ว่าหรือไม่ มีการผูกขาดทางเศรษฐกิจ มีการผูกขาดทางการเมือง มีการรวมศูนย์อำนาจ มีการดองกฎหมายหลายฉบับด้วยเหตุแห่งการรักษาอภิสิทธิ์ของกลุ่มตัวเองจริงหรือไม่ ถ้าเป็นจริงย่อมหมายถึงความเสื่อมทรุดของประชาชน แต่เป็นความแข็งแกร่งของชนชั้น ถ้าเป็นเช่นนั้นแสดงว่าแนวทางการบริหารประเทศด้วยวิธีที่เป็นอยู่ มิได้แก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ ที่สังคมไทยต้องการแก้ไข อย่าลืมนะว่าปัญหาเรื่องการผูกขาดเหล่านี้เป็นหนึ่งในปัญหาที่เกิดขึ้นก่อนที่จะมีการรัฐประหาร และฝ่ายทหารที่เข้ามาบริหาร มุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหเหล่านี้ แล้วทำไมจวบจนขณะนี้ รูปธรรมการดำเนินการ อาทิ กฎหมายที่จะแก้ไขความเหลื่อมล้ำ เช่น กฎหมายปฏิรูปที่ดิน กฎหมายภาษีทรัพย์สิน การกระจายอำนาจ จึงยังไม่เกิดขึ้นสักที

เดือนเด่น นิคมบริรักษ์ และสุณิพร ทวรรณกุล (2549) วงจรความสัมพันธ์ทางอำนาจทั้ง 3 กลุ่ม ประกอบด้วย การเมือง ธุรกิจผูกขาด และการกำกับดูแล มีการเอื้อประโยชน์ต่อกันและกัน กลุ่มธุรกิจผูกขาดต้องอาศัยประโยชน์จากนโยบายของรัฐ และสัมปทาน ก็มักจะเป็นผู้บริจาคเงินให้กับพรรคการเมืองที่ได้เข้าไปเป็นรัฐบาล ซึ่งอาจมองได้ว่าเป็นการกระทำในลักษณะต่างตอบแทน เนื่องจากกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการแข่งขันทางการค้าก็มาจากการแต่งตั้งของฝ่ายการเมืองและกรรมการที่เป็นโดยตำแหน่งก็คือข้าราชการประจำที่ต้องอยู่ภายใต้อาณัติของนักการเมือง จึงไม่แปลกว่าคณะกรรมการชุดนี้มีโอกาสที่จะถูก

ธุรกิจการเมืองครอบงำได้ง่าย ส่งผลให้ไม่สามารถทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดกติกาการแข่งขันของธุรกิจเอกชนหรือคุ้มครองผู้บริโภคอย่างแท้จริง

เชลดอน เอส โวลิน (Wolin, 1960) อ้างถึงใน บ้านจอมยุทธ์ (2560) ให้คำจำกัดความของศัพท์การเมืองว่า “การเมืองเป็นกิจกรรมที่มีจุดสนใจอยู่ที่การแสวงหาผลประโยชน์ด้วยการแข่งขันกันในระดับบุคคล, กลุ่มคนต่อ กลุ่มคน และสังคมต่อสังคม” ในทัศนะของนักรัฐศาสตร์ฝ่ายพฤติกรรมการเมือง (Political Behaviorist) มีความเห็นว่า การเมือง คือการต่อสู้เพื่อแสวงหาอำนาจ (Struggle for Power) หรือเพื่อที่จะมีอำนาจเหนือผู้อื่น การเมืองโดยนัยนี้มีความหมายสองประการคือ (1) การเมืองเป็นการต่อสู้เพื่อแสวงหาอำนาจอำนาจในที่นี้หมายถึงการที่บุคคลหนึ่งหรือหลายคนมีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมของบุคคลอื่น และ (2) การเมืองเป็นการต่อสู้ในอันที่จะปกครองซึ่งกัน และกัน และการต่อสู้กันจะมีกฎเกณฑ์หรือไม่ก็ได้ แต่ก็มีเป้าหมายที่จะดูแลจัดการให้สังคมมนุษย์ดำรงอยู่อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การผูกขาดทางการเมืองจึงแสดงถึงความแข็งแกร่งทางฐานอำนาจของการเมืองของนักการเมืองและพรรคการเมืองที่มีความสัมพันธ์ทางอำนาจ ไม่ว่าจะเป็นในด้านธุรกิจ ด้านการเอื้อผลประโยชน์ระหว่างการเมืองและนักลงทุน ซึ่งต้องอาศัยประโยชน์จากนโยบายของรัฐที่ทางการเมืองได้หาเสียงไว้ก่อนการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นที่ประชาชนให้ความสนใจและได้ประโยชน์ หรือเป็นความต้องการของพรรคการเมืองเองที่จะเข้าไปบริหารจัดการให้เกิดผลโดยใช้อำนาจแห่งรัฐ และการที่จะดำเนินการให้สำเร็จเป็นรูปธรรมโดยเริ่มต้นจากการสรรหากลุ่มบุคคลที่เข้าไปนั่งในตำแหน่งของคณะกรรมการชุดต่างๆ ส่วนหนึ่งมาจากคนของนักการเมืองที่เลือกเข้าไปกำหนดกติกาต่างๆ ที่เอื้อประโยชน์และสามารถกำหนดกติกาต่างๆ จนเกิดการดำเนินการและการสานต่อจนประสบผลสำเร็จเป็นผลงานและสามารถดำเนินการต่อเนื่องได้

ปัจจัยแห่งการผูกขาดทางการเมืองพื้นท้องถิ่นไทย

จะสังเกตได้ว่าในสังคมไทยยังยึดติดกับวัฒนธรรมทางการเมืองกลุ่มเดิม ๆ ถึงแม้บ่อยครั้งพรรคการเมืองที่เป็นที่นิยมจะถูกยุบพรรคหลายครั้งแล้วก็ตาม แต่เมื่อมีการกลับมาตั้งพรรคใหม่ ชื่อใหม่แต่ภายใต้กลุ่มนักการเมืองกลุ่มเดิมก็ยังสามารถได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนและจัดตั้งรัฐบาลได้หลายรอบ ซึ่งแสดงถึงการผูกขาดทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองหรือพรรคการเมืองได้อย่างชัดเจน และด้วยเหตุปัจจัยแห่งการผูกขาดทางการเมืองนี้ ได้มีนักวิชาการให้แนวคิด คำนิยามที่เกี่ยวข้องไว้โดยสังเขป ดังนี้

วิโรจน์ สันติประภาพร (2557) รัฐธรรมนูญตั้งแต่ฉบับปีพ.ศ. 2540 ส่งเสริมให้พรรคการเมืองมีขนาดใหญ่ขึ้น เพราะในอดีตเรามีปัญหาพรรคการเมืองขนาดเล็ก และส.ส. อิสระที่ไม่มีอุดมการณ์ ขาดเสียงในสภาได้ทุกครั้งที่มีการลงมติสำคัญ ในสภาวะปัจจุบันที่กำลังเกิดพรรคการเมืองผูกขาด เราอาจต้องทบทวนกฎเกณฑ์ที่เราใช้อยู่ว่าเอื้อต่อพรรคการเมืองขนาดใหญ่มากไปหรือไม่ ทั้งวิธีการคิดคะแนน ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อ การอนุญาตให้

ส.ส. ใช้เอกสิทธิ์ส่วนบุคคลลงมติต่างจากมติของพรรค ตลอดจนถึงการจัดสรรเงินอุดหนุนพรรคการเมืองของคณะกรรมการการเลือกตั้ง การผูกขาดของพรรคการเมืองในระดับพื้นที่ได้ร่วมกันจนเกิดการผูกขาดของพรรคการเมืองในระดับประเทศ หลายคนหมดหวังกับการเลือกตั้งและระบบประชาธิปไตย เพราะเชื่อว่าถ้ายังเลือกตั้งกันด้วยกฎเกณฑ์กติกาแบบเดิมแล้ว พรรคการเมืองใหญ่พรรคหนึ่งจะชนะการเลือกตั้งทุกครั้งไปเนื่องจากมีทุนหนา บริหารจัดการพรรคด้วยนักธุรกิจการเมือง ตัดสินใจแบบองค์กรธุรกิจเอ้าท์ ใช้กลยุทธ์ทางการตลาดและนโยบายประชานิยมหาเสียงกับประชาชน ฐานราก และไม่เกรงกลัวที่จะใช้อำนาจรัฐเพื่อส่งเสริมให้พรรคพวกและพรรคการเมืองของตนเองใหญ่ขึ้นและมีอำนาจผูกขาดเพิ่มมากขึ้น

สัญญา เคนาภูมิ (2559) รูปแบบการพัฒนาการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย ประกอบด้วย การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง การส่งเสริมความสนใจทางการเมือง การเสริมสร้างครอบครัว ประชาธิปไตย (กลุ่มการเมือง) การส่งเสริมความศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย และการเสริมสร้างประชาธิปไตยฐานคติเศรษฐกิจศาสตร์การเมือง (ประชาธิปไตยกินได้) การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งนี้ เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในหลายมิติด้วยกัน ดังนี้ เป็นการเพิ่มคุณภาพในการตัดสินใจสอดคล้องกับตามความต้องการ เนื่องจากการตัดสินใจเป็นมรรควิธีนำไปสู่เป้าหมาย ของตน บุคคลย่อมตระหนักเสมอว่าการตัดสินใจเป็นมรรค วิธีแนวทาง วิธีการและเครื่องมือ ที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ดังนั้นการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองย่อมจะทำให้บุคคลได้มีโอกาสตัดสินใจทางการเมืองตามเป้าหมายที่เขาต้องการนั่นเอง

The Active (2020) ปัจจัยที่อาจจะทำให้แชมป์เก่า หรือ “บ้านใหญ่” ในท้องถิ่น ดึงดูดคะแนนเสียงให้กลับมาครองตำแหน่งได้อีกสมัย ก็มีตัวแปรสำคัญอย่างโครงการในอดีตหลายโครงการ ที่ผู้นำท้องถิ่นสามารถเดินหน้าได้ดีและส่งผลดีในเชิงนโยบายเป็นผลมาจากระบบการทางการเมืองและเครือข่าย (Connection) ที่นักการเมืองท้องถิ่นสามารถสื่อสารให้ “ระบบราชการ-ข้าราชการท้องถิ่น” ยอมจำนนต่อนโยบายของพวกเขาได้ แต่หากเป็นกลุ่มการเมืองใหม่ อาจจะไม่ใช่ว่าเรื่องง่ายเพราะต้องอาศัยความไว้วางใจเบื้องต้นในการขับเคลื่อนนโยบาย

สุพิศรา อิศรานุกูล (2564) เมื่อมีวาระเลือกตั้งจะคุ้นเคยกับชื่อตระกูลที่ทรงอิทธิพลทางการเมือง หรือที่เรียกกันว่า “บ้านใหญ่” ซึ่งแม้แต่การเลือกตั้งนายกและสภาองค์กรบริหารส่วนจังหวัด ในเดือนธันวาคมปี 2563 ที่ผ่านมา ตระกูลบ้านใหญ่เหล่านี้ยังคงได้รับเลือกอยู่เป็นจำนวนมาก เรียกได้ว่าครองอำนาจมาอย่างยาวนานบ้านใหญ่ หมายถึง กลุ่มผู้มีอิทธิพล หรือมีชื่อเสียง ซึ่งได้ลงเล่นทางการเมืองระดับท้องถิ่นและได้รับเลือกให้เป็นผู้นำท้องถิ่นหลายสมัยตระกูลที่ทรงอิทธิพลทางการเมืองเหล่านี้มีความยึดโยงกับพื้นที่ในแต่ละจังหวัดจากการที่ตระกูลนั้นได้เริ่มวางรากฐานสะสมทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคมทางเครือญาติ ขยายเป็นเครือข่าย อีกทั้งเมื่อก้าวเข้ามามีบทบาททางการเมือง ก็ขยายอิทธิพลเริ่มจากพื้นที่สู่การเมืองในระดับชาติ

กลายเป็นตระกูลที่ทรงอิทธิพลทางการเมือง การที่ตระกูลใหญ่จะก้าวขึ้นมามีอิทธิพลและได้รับการเลือกตั้งทางการเมืองนั้น จุดแรกก็ต้องมาจากความผูกพัน ไว้วางใจ เชื่อใจจากประชาชนจนได้รับเลือก ซึ่งจะเห็นได้จากจุดเริ่มต้นของตระกูลในการสะสมทุนทางเศรษฐกิจ เช่น ทำธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นโรงสี รับเหมาก่อสร้าง กลายเป็นผู้มั่งคั่งในพื้นที่จนสามารถให้ความช่วยเหลือประชาชนได้

รุจน์จาลักษณ์รายา คณานุรักษ์ (2551) ทำการศึกษาเรื่อง “นักการเมืองถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี” ผลการศึกษาพบว่า นักการเมืองถิ่นของจังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยส่วนใหญ่มาจากการนักการเมืองท้องถิ่นของพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งพรรคที่มีฐานสนับสนุนในพื้นที่จังหวัดภาคใต้โดยมีความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์ การเป็นพรรคพวก บริวาร รวมถึงเครือข่ายความสัมพันธ์ในการสืบทอดอำนาจทางการเมืองในลักษณะเครือญาติ หรือเป็นคนที่ใกล้ชิดกับพรรคประชาธิปัตย์ โดยอิงอยู่ในกรอบของ “พรรคเลือกคน คนเลือกพรรค” ทั้งนี้ นักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีเครือข่ายกระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ มีระบบการจัดตั้งหัวคะแนน มีตัวแทนทำงานในพื้นที่ และมีฐานเสียงค่อนข้างมั่นคง ในขณะที่การหาเสียงโดยส่วนใหญ่ใช้กลยุทธ์ที่คล้ายกัน กล่าวคือ ลงพื้นที่พบปะประชาชนด้วยตนเองของผู้สมัคร ทั้งนี้ ในช่วงที่ไม่มีการเลือกตั้งและช่วงของการเลือกตั้งที่สำคัญยังจำเป็นต้องลงพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ การเข้าร่วมกิจกรรมงานบุญประเพณีต่างๆ กิจกรรมทางสังคม นอกจากนี้ยังมีการปราศรัยใหญ่เพื่อแถลงนโยบายของพรรคในส่วนกลางของจังหวัด ทำให้ประชาชนมีความผูกพันกับพรรคประชาธิปัตย์มาโดยตลอด ทั้งนี้ หากนักการเมืองย้ายออกจากพรรคประชาธิปัตย์ไปอยู่พรรคการเมืองอื่นจะส่งผลต่อการเลือกตั้งหรือไม่ได้รับเลือกในทันที หากแต่กลับมายุ่งพรรคประชาธิปัตย์ก็จะได้เลือกตั้งเช่นเดิม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความผูกพันของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองมากกว่าการให้ความสำคัญกับตัวบุคคล

ณัฐพงศ์ บุญเหลือ (2556) การจัดตั้งหัวคะแนนถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จในการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคน การใช้หัวคะแนนในการหาเสียงเลือกตั้งทำให้สามารถเชื่อมโยงความใกล้ชิดระหว่างผู้สมัครกับประชาชนหรือชาวบ้าน ซึ่งนอกจากจะทำให้ช่องว่างระหว่างตัวผู้สมัครกับมวลชนลดลงและใกล้ชิดกันแล้ว หัวคะแนนยังเป็นเสมือนตัวแทนของผู้สมัครในการทำหน้าที่ดูแลสารทุกข์สุกดิบของชาวบ้านได้อีกด้วย อาทิ การช่วยเหลือในปัญหาความเดือดร้อนอันเกิดจากภัยธรรมชาติ การเกษตร และความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน หรือการถูกเอารัดเอาเปรียบจากกลุ่มอิทธิพลในพื้นที่ รวมถึงการช่วยเหลือในปัญหาไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐหรือระบบราชการ หัวคะแนนถือเป็นปัจจัยสำคัญในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหวของประชาชนที่มีต่อบรรดาผู้สมัครหรือผู้แทนฯ ของตน ทั้งในด้านทัศนคติและความรู้สึกต่อการทำหน้าที่ในฐานะ ตัวแทนฯ ซึ่งเป็นเสมือน ข้อบ่งชี้ต่ออนาคตทางการเมืองของผู้แทนฯ ที่กำลังปฏิบัติหน้าที่อยู่ รวมถึงกระแสนิยมต่อผู้ที่กำลังลงสมัครรับเลือกตั้งในอนาคตที่จะมาถึง

วิสุทธิ โพธิ์แท่น (2524) โดยหลักทั่วไปการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นการปกครองที่ยอมให้ประชาชน มีอำนาจเท่าเทียมกันในการปกครองประเทศ โดยประชาชนเลือกตัวแทนของตนเข้าไปทำหน้าที่ต่าง ๆ ตามที่รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดกำหนดไว้ จึงจำเป็นจะต้องเลือกตั้งเสมอ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งโดยตรง (direct democracy) หรือการเลือกตั้งโดยอ้อม (representative democracy) เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีปากมีเสียงในการกำหนดทิศทางการปกครองประเทศ การเลือกตั้งจึงเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในระบอบประชาธิปไตย การเลือกตั้งนั้นเป็นกิจกรรมที่แสดงออก ถึงเจตนาของการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในการเลือกตั้งผู้แทนที่มีความคิด ความเห็น นโยบาย และอุดมการณ์คล้ายคลึงกับตนมากที่สุด เพื่อเข้าไปทำหน้าที่แทนตนเพื่อ ประโยชน์แก่ตนให้เกิดความกินดีอยู่ดีในฐานะที่เป็นเจ้าของประเทศ การเลือกตั้งจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการเป็นช่องทางให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศสามารถเลือกตัดสินใจเพื่อตอบสนอง ความต้องการของตนเอง การเลือกตั้งจึงเป็นพื้นฐานในการปกครองระบอบประชาธิปไตยในการให้ความเห็นชอบหรือฉันทานุมัติให้บุคคลหรือคณะบุคคล เข้าไปทำหน้าที่ในการบริหารประเทศ ตามเจตนารมณ์

1. มิตินักการเมือง

นักการเมืองถือว่าเป็นองค์ประกอบหลักของพรรคการเมือง เพราะนักการเมืองคือบุคคลที่ปฏิบัติงานทางการเมือง เป็นส่วนประกอบสำคัญในระบอบประชาธิปไตย มีจิตวิญญาณเป็นนักประชาธิปไตย และเป็นผู้มีบทบาทในการขับเคลื่อนให้วัตถุประสงค์ให้สถาบันทางการเมืองทางต่างๆ ด้านประสบผลสำเร็จ นักการเมืองเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ และมีอุดมการณ์อย่างเหนียวแน่นต่อผลประโยชน์ของชาติและแผ่นดิน นักการเมืองจะถูกมองว่าเป็นบุคคลที่ติดขัดกับตำแหน่งอำนาจ แม้การดำรงตำแหน่งดังกล่าวจะส่งผลในทางลบก็ตาม (ลิขิต ธีระเวคิน, 2549) และเหตุแห่งปัจจัยแห่งการผูกขาดทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ท้องถิ่นไทยในมิตินักการเมือง ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าเพื่อทราบถึงเหตุแห่งปัจจัยดังกล่าวจากเอกสารทางวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี บทความของนักวิชาการหลายท่าน ซึ่งสามารถ แยกเป็นรายชื่อที่มีความสำคัญ ได้ดังนี้

1.1 ความมีบารมีของตัวนักการเมือง

สำหรับสังคมที่บารมีเป็นเรื่องสำคัญมากอย่างสังคมไทย การที่ใครสักคนจะมีอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจจนได้รับการนับหน้าถือตาจากคนอื่นอย่างเป็นวงกว้างนั้น ไม่ได้มาจากตำแหน่งหรือยศถาบรรดาศักดิ์ที่เป็นทางการเพียงอย่างเดียว แต่ยังมาจากบารมีที่เป็นคุณลักษณะส่วนตัวของแต่ละคน บารมีก็คือคนที่มีความลักษณะพิเศษจนได้รับการยอมรับนับถือและยกย่องจากคนอื่น ๆ (ภาณุวัฒน์ พันธุ์ประเสริฐ, 2561) ผู้นำบางคนมีลักษณะท่าทางหรือความสามารถบางอย่างที่ทำให้คนที่อยู่ใต้อำนาจของเขาเคารพยกย่องเขาอย่างมากมาเป็นพิเศษ จึงเห็นว่าผู้นำลักษณะนี้สามารถชักจูงหรือนำพาประเทศไปได้อย่างโดดเด่น แม็กซ์ เวเบอร์ ได้กล่าวว่า การที่คนจะยอมรับนับถือความเป็นหัวหน้าของคน ๆ หนึ่ง หรือยอมรับว่าคน ๆ หนึ่งมีความชอบธรรม (Legitimacy) ที่จะสั่งการใดๆ ให้คน อื่น ๆ ทำตามตนนั้น เกิดมาจาก 3 กรณี คือ ประการ

[70]

Citation:

พิมพ์ลดา ธีระมนต์ปราณีต. (2565). ปัจจัยแห่งการผูกขาดทางการเมืองพื้นที่ท้องถิ่นไทย. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2 (3), 61-92.

Theeramonpraneet, P. (2022). Factors of Monopoly on Local Politics in Thailand. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 2 (3), 61-92;

DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2022.26>

แรก การยอมรับด้วยเหตุผล (Rational Grounds) ตามกฎหมาย เนื่องจากผู้ที่อยู่ในตำแหน่งบางตำแหน่งมีสิทธิที่จะออกคำสั่งให้ผู้อื่นปฏิบัติตามได้ อำนาจเช่นนี้จึงมาจากตำแหน่ง ไม่ถือตัวบุคคลเป็นหลัก และขอบเขตของอำนาจก็มีเพียงเท่าที่ได้มีการกำหนดกฎเกณฑ์เอาไว้เท่านั้น ประการต่อมาการยอมรับด้วยระเบียบประเพณี (Traditional Grounds) ผู้นำแบบนี้ได้อำนาจมาตามระเบียบประเพณีที่สืบทอดมาจากดึกดำบรรพ์ว่า ผู้ที่อยู่ในอำนาจสมควรที่จะได้รับการยอมรับนับถือ หรือตำแหน่งนั้นมีความศักดิ์สิทธิ์สมควรที่คนจะยกย่อง การได้อำนาจก็ได้อาจมาจากประเพณีที่ยอมรับนับถือกันมาในอดีต ขอบเขตของอำนาจไม่ได้กำหนดเอาไว้แน่นอนเหมือนแบบแรก แต่จะมีประเพณีเป็นแนวทางชี้แนะว่าขอบเขตของอำนาจมีอะไรบ้างและประการสุดท้าย การยอมรับด้วยบารมี (Charismatic Grounds) ผู้นำบางคนมีลักษณะพิเศษที่เรียกว่าบารมีให้ดูเหมือนว่าบุคคลที่มีความสามารถที่เหนือมนุษย์ หรืออย่างน้อยก็มีคุณสมบัติบางอย่างพิเศษ (Weber, 1947; ขจรศักดิ์ ไทยประยูร และสมเกียรติ วันทะนะ. 2560) โดยสรุปได้ว่า ความมีบารมีของตัวนักการเมืองเกิดจากการได้รับการยกย่องอย่างมากมาเป็นพิเศษ ได้รับการยอมรับนับถือที่ทำให้เกิดความน่าเกรงขาม หรือเป็นบารมีที่มีมาตั้งแต่เกิด กล่าวคือ สืบทอดมาจากตระกูลที่มีบารมีตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษทำไว้ และเป็นที่พึงพาของคนในพื้นที่ เกิดความศรัทธาแก่ผู้นำท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ ลิขิต ชีวะเวส ได้สรุปความหมายของคำว่าบารมีไว้ว่าอาจหมายถึงปาฏิหาริย์หรือบุญญาธิการ สามารถปาฏิหาริย์และให้ความคุ้มครองภัยพิบัติได้ เช่น ฝนกำลังตกหนัก พอคนนั้นปรากฏตัวขึ้น ฝนหยุดตก ท้องฟ้าแจ่มใส เพราะมีบารมีคุ้มครองรวมถึงสงาราศี ซึ่งดูได้จากท่าทาง บุคลิก และความนอบน้อมจากคนรอบข้าง พอเดินเข้ามาทุกคนลุกขึ้นแสดงความเคารพพิณอบพิเทา ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Aura ตลอดทั้งการยอมรับของคนส่วนใหญ่ว่าเป็นผู้นำได้ และบารมียังหมายถึงความดี ซึ่งสามารถจัดแบ่งองค์ประกอบของบารมีแบ่งได้ 2 กรณี 1.บารมีที่ติดกับสถาบัน และ 2. บารมีที่เกิดกับตัวบุคคล ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบนี้ ซึ่งสามารถจัดแบ่งได้ออกเป็น 1) บารมีที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด และ 2) บารมีที่สร้างขึ้นภายหลัง (ลิขิต ชีวะเวส, 2548)

กล่าวโดยสรุป ความมีบารมีของผู้นำทางการเมืองเป็นคุณลักษณะพิเศษของบุคคลที่ได้รับการยอมรับนับถือและยกย่องจากบุคคลอื่น ที่มีลักษณะทางทางหรือความสามารถบางอย่างที่ทำให้คนที่อยู่ใต้อำนาจเคารพยกย่องอย่างมากมาเป็นพิเศษ ได้รับการยอมรับนับถือที่ทำให้เกิดความเกรงขาม เกิดความศรัทธาแก่ผู้นำท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ท้องถิ่น ตลอดจนการยอมรับนับถือของคนส่วนใหญ่ว่าเป็นผู้นำได้ ซึ่งอาจจะเกิดจากบารมีที่มาจากความสามารถส่วนตัวหรืออาจจะสืบทอดมาจากตระกูลที่มีบารมีตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษทำไว้

1.2 ความผูกพันยาวนานระหว่างนักการเมืองและประชาชนในพื้นที่ท้องถิ่น

ปฏิเสธไม่ได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองและประชาชนในพื้นที่พัฒนาไปสู่ความรัก ความผูกพัน จนเกิดความศรัทธาที่ประชาชนมีให้นักการเมือง เป็นความชื่นชมที่อยู่เหนือเหตุผล ถือเป็นความชื่นชม

.....

สูงสุดที่อาจจะแทรกแซงได้ยาก เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้มีอิทธิพลในส่วนงานราชการ หรือแม้กระทั่งผู้ที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่นนั้น จนทำให้คนกลุ่มนี้ชนะการเลือกตั้งและได้รับการเลือกเข้ามาอย่างต่อเนื่องจน ซึ่งการเมืองท้องถิ่นที่นักการเมืองและประชาชนมีความใกล้ชิดกันจนดูเหมือนว่า และเป็นการเมืองที่ค่อนข้างมีบารมีจากตระกูลใหญ่เป็นทุนเดิม เป็นผู้ที่มีอำนาจมีอิทธิพลในพื้นที่ที่ประชาชนยอมรับนับถือ และเป็นผู้กว้างขวางและมีพหุหน้าที่ที่จะให้การช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน หรือการช่วยเหลือเป็นที่ปรึกษาประสานงานต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับพิชาย รัตนดิลล ญ ภูเก็ต ได้ให้ความเห็นว่า ซึ่งในสังคมไทยผู้เลือกตั้งส่วนใหญ่มีความผูกพันกับนักการเมืองมากกว่าพรรคการเมือง เพราะว่าระบบความเชื่อของสังคมไทยให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มากกว่าความสัมพันธ์กับองค์การ คนไทยจำนวนมากได้รับการหล่อหลอม และอาจมีประสบการณ์ตรงกับตนเองว่า ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลเป็นแหล่งที่มาของการตอบสนองความต้องการและความช่วยเหลือมากกว่าหลักการหรือระเบียบกฎหมายขององค์การ พวกเขาจึงเชื่อว่าการยึดมั่นต่อความสัมพันธ์ส่วนบุคคลเป็นหลักประกันในการดำรงชีวิตมากกว่าการยึดระเบียบกฎหมาย (พิชาย รัตนดิลล ญ ภูเก็ต, 2561)

กล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองและประชาชนในพื้นที่พัฒนาไปสู่ความรัก ความผูกพัน จนเกิดความศรัทธาที่ประชาชนมีให้นักการเมือง เป็นความชื่นชมที่อยู่เหนือเหตุผล ถือเป็นความชื่นชมสูงสุดที่อาจจะแทรกแซงได้ยาก ซึ่งการเมืองท้องถิ่นที่นักการเมืองและประชาชนมีความใกล้ชิดกันจนดูเหมือนว่า และเป็นการเมืองที่ค่อนข้างมีบารมีจากตระกูลใหญ่เป็นทุนเดิม เป็นผู้ที่มีอำนาจมีอิทธิพลในพื้นที่ที่ประชาชนยอมรับนับถือ และเป็นผู้กว้างขวางและมีพหุหน้าที่ที่จะให้การช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน หรือการช่วยเหลือเป็นที่ปรึกษาประสานงานต่างๆ เพราะว่าระบบความเชื่อของสังคมไทยให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มากกว่าความสัมพันธ์กับองค์การ

1.3 การเข้าถึงประชาชนอย่างสม่ำเสมอ

ผู้นำจะต้องเข้าถึงประชาชนหากถ้ายังเข้าถึงประชาชนได้มากเท่าใดก็ยิ่งจะเข้าใจประชาชนมากเท่านั้น ทำให้ได้รับรู้ปัญหาและนำมาวิเคราะห์แก้ไขอย่างถูกต้อง ซึ่งจะพบว่านักการเมืองในพื้นที่ที่มีการเข้าถึงอย่างสม่ำเสมอเป็นการพัฒนาความไว้วางใจในตัวของนักการเมืองแก่ประชาชนเพิ่มขึ้น การเข้าถึงประชาชนโดยการลงพื้นที่ เช่น การพบปะเพื่อรับฟังปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนด้วยตนเอง ตลอดจนการเข้าร่วมงานประเพณี งานบุญ งานมงคล งานศพ ฯลฯ อย่างสม่ำเสมอ การประสานงานให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนในด้านสาธารณะ คอยเป็นสื่อกลางในการประสานงานระหว่างส่วนราชการ ตลอดจนการเข้าไปผลักดันงบประมาณมาพัฒนาท้องถิ่นของตน สอดคล้องกับไพบุลย์ สุขเจตนิ และคณะได้ทำการศึกษาการพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี สรุปว่า การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่น ใน

.....

จังหวัดนนทบุรีนั้นการเมืองที่เป็นผู้นำที่ดีและบริหารท้องถิ่นเยี่ยม ควรปฏิบัติตนตามหลักการบริหารนิธธรรม คือเป็นผู้มีความสามัคคีในการทำงาน มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ รู้กฎระเบียบ และปฏิบัติเป็นแบบอย่าง เข้าหาให้ความเคารพผู้อาวุโส เข้าใจคนทุกชนชั้นว่ามีเสรีภาพเท่าเทียมกันทั้งหญิงและชาย สถานที่ใดที่ประชาชนในพื้นที่เคารพศรัทธากักร่วมอนุรักษ์และช่วย บำรุง จากบริบทของจังหวัดที่มีคนหลากหลายภูมิสำเนา นักการเมืองระดับท้องถิ่นจะต้อง เข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม ให้ประชาชนเห็นความมุ่งมั่นและตั้งใจจริง นักการเมืองต้องมีความสามัคคีกันในการทำงานเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง นักการเมืองเป็นผู้นำเป็นบุคคลสาธารณะ และเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม สามารถรวมใจของทุกคนได้ จึงสามารถแก้ปัญหาและสร้างความสามัคคีทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของท้องถิ่นไปด้วย เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องพื้นที่ เข้าถึงประชาชน ลงสมัครก็ครั้งก็ทนกันใจประชาชนเสมอ (ไพบุลย์ สุขเจตน์, และคณะ, 2560: 245)

ทั้งนี้ นักการเมืองในพื้นที่ที่มีการเข้าถึงอย่างสม่ำเสมอเป็นการพัฒนาความไว้วางใจในตัวของนักการเมืองแก่ประชาชนเพิ่มขึ้น การเข้าถึงประชาชนโดยการลงพื้นที่ เช่น การพบปะเพื่อรับฟังปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนด้วยตนเอง ตลอดจนการเข้าร่วมงานประเพณีต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ การประสานงานการให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนในด้านสาธารณะ เป็นสื่อกลางในการประสานงานระหว่างส่วนราชการ ตลอดจนการเข้าไปผลักดันงบประมาณมาพัฒนาท้องถิ่นของตน การเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่มจนทำให้ประชาชนเห็นความมุ่งมั่นตั้งใจ จนประชาชนเกิดความไว้วางใจ เกิดความคาดหวังในตัวนักการเมืองในการที่จะให้สานงานเก่าต่องานใหม่

1.4 มีผลงานเดิมเป็นที่ประจักษ์

การสร้างผลงาน ถือได้ว่าเป็นมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งสำหรับนักการเมือง เมื่อมีผลงานปรากฏตามที่ได้เสนอนโยบายให้แก่ประชาชนสนใจจนเกิดความคาดหวังถึงความเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดี เมื่อมีผลงานดีสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ นักการเมืองก็สามารถที่จะครองใจและเป็นที่จดจำของประชาชนและได้ไปสู่ระดับที่สูงขึ้น ซึ่งสามารถยกตัวอย่างผลงานที่เป็นที่ประจักษ์เห็นได้ชัดเจนที่เป็นผลงานด้านนโยบายของฝ่ายรัฐบาลในแต่ละชุดที่ผ่านมาที่สามารถครองใจประชาชนอย่างเห็นได้ชัด อาทิเช่น โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ในช่วงรัฐบาลของ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร ในยุคนั้น จากการสำรวจพบว่าประเทศไทยขณะนั้นมีคนจนถึง 10 ล้านคนที่ไม่สามารถซื้อประกันสุขภาพทักษิณได้รับเอาแนวคิดของนายแพทย์สงวน นิตยารัมภ์พงศ์ ที่จะจัดตั้งระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้า และสามารถผลักดันแผนดังกล่าวเกิดเป็นโครงการ "30 บาท รักษาทุกโรค" ในช่วงแรกที่ประชาสัมพันธโครงการดังกล่าว แทบไม่ปรากฏการคัดค้านในสื่อใดเลย โครงการนี้ช่วยเพิ่มการเข้าถึงสาธารณสุขเพิ่มขึ้นจาก 76% ของประชากรเป็น 96% ของประชากร โครงการนี้เพิ่มภาระงานแก่ลูกจ้างสาธารณสุขจนทำให้แพทย์จำนวนมากลาออก การบริการเป็นไปได้อย่างล่าช้าและด้อยประสิทธิภาพลง จึงถูกโจมตีจากพรรคประชาธิปัตย์ว่าเป็นโครงการ "30 บาท

ตายทุกโรค" แม้จะถูกโจมตีเรื่องคุณภาพในการรักษาแต่โครงการนี้ก็ยังเป็นที่นิยมในหมู่คนชนบทซึ่งไม่มีทางเลือกมากนัก (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2564) และอีกหนึ่งตัวอย่างที่เป็นตำนานของนักการเมืองที่เปลี่ยนแปลงพัฒนาจังหวัดของตัวเองให้เป็นแบบอย่างแก่นักการเมืองรุ่นหลัง คืออดีตนายกรัฐมนตรีของไทย นายบรรหาร ศิลปอาชา ตั้งแต่ปี 2519 นายบรรหารได้รับความไว้วางใจจากพี่น้องเทศะแนนเสียง และผ่านการเลือกตั้งเป็น ส.ส.ตลอดมา กระทั่งปี 2538 ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 21 ของประเทศไทยจากนั้น “สุพรรณบุรี” พลิกจากหลังมือ...เปลี่ยนเป็นหน้ามือ ได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว เริ่มปรับปรุงถนนลูกรัง กลายเป็นถนนคอนกรีต และถนนลาดยาง มีรถประจำทางวิ่งระหว่างอำเภอและจังหวัด ประชาชนเดินทางมีความสะดวกสบายมากขึ้นมีการพัฒนาแหล่งการศึกษา ทั้งโรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 1-7 วิทยาลัยพยาบาล วิทยาลัยสาธิตสุข วิทยาลัยพลศึกษา ศูนย์พัฒนาเกษตรกรรม ไม่ใช่พัฒนาเฉพาะโรงเรียนเท่านั้น แต่ยังใส่ใจลงมาคลุกคลีกับบุคลากรด้านการศึกษา ให้ทราบถึงปัญหาและแก้ไขให้ถูกต้อง พร้อมส่งเสริมทุกด้าน...นักเรียน นักศึกษา จบในสถานศึกษาแห่งนี้ต่างมีคุณภาพ หลายคนประสบความสำเร็จเป็นบุคลากรสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาประเทศ (ไทยรัฐออนไลน์, 2562) และกองบรรณาธิการ The Active Thai PBS ได้เผยแพร่บทความไว้ว่า สอดคล้องกับความเห็นของประชาชน ถึงเหตุผลที่นำมาสู่การตัดสินใจว่าพวกเขาเลือกใครในสนามเลือกตั้งท้องถิ่นครั้งที่ผ่านมา นิติโพล รายงานผลสำรวจว่า ผลงานและนโยบาย คือเหตุผลส่วนใหญ่ โดยพบว่าร้อยละ 60.50 “ดูจากผลงานที่ผ่านมาในการทำประโยชน์เพื่อท้องถิ่น” นั้นหมายความว่า หากผู้สมัครคนนั้นมีผลงานโดดเด่น ทั้งในบทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นหรือในบทบาทอื่น ประชาชนก็พร้อมลงคะแนนเสียงให้ ส่วน “นโยบายการบริหารและการพัฒนาท้องถิ่น” ก็มีถึงร้อยละ 38.07 นี่ทำให้เห็นว่า พวกเขาเลือกคน ไม่ว่าจะเพราะผลงานหรือเพราะนโยบายก็ตาม เพราะปัจจัยการเลือกตั้งจากพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองที่สังกัด มีผลต่อการตัดสินใจเพียงร้อยละ 8.58 เท่านั้น (The Active, 2020)

ผลงานดีสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ นักการเมืองก็สามารถที่จะครองใจและเป็นที่จดจำของประชาชนและได้ไปสู่ระดับที่สูงขึ้น ซึ่งเห็นได้จากผลงานด้านนโยบายของฝ่ายรัฐบาลในแต่ละชุดที่ผ่านมาที่สามารถครองใจประชาชนอย่างเห็นได้ชัดตามที่ได้ยกตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น และเหตุผลที่นำมาสู่การตัดสินใจว่าพวกเขาเลือกใครในสนามเลือกตั้ง และนโยบายที่ประสบความสำเร็จและเป็นประโยชน์ และเกิดการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนมากที่สุด จะเป็นสิ่งที่ได้เปรียบของพรรคการเมืองนั้นๆ เพราะประชาชนจะจดจำว่าเป็นนโยบายนั้นมาจากพรรคการเมืองหรือผู้นำทางการเมืองคนใด

1.5 มีภาพลักษณ์ที่สร้างความคุ้นเคยให้กับประชาชนในพื้นที่จดจำ

ภาพลักษณ์ของนักการเมือง ถือว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับนักการเมือง เพราะจะทำให้ประชาชนได้คุ้นเคย จดจำนักการเมืองคนนั้นได้ง่าย และมีผลต่อการตัดสินใจแก่ประชาชน โดยทั่วไปแล้วภาพลักษณ์ของบุคคลในสายตาของคนส่วนใหญ่ คือภาพที่มีต่อความรู้สึกนึกคิดที่จะเกิดขึ้นได้จากความเชื่อถือ

และศรัทธาของประชาชน ทั้งนี้ภาพลักษณ์ของบุคคลขึ้นอยู่กับประสบการณ์ข้อมูลหรือข่าวสารที่สาธารณชนได้รับ โดยจะประทับใจหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับพฤติกรรม จากเหตุผลที่กล่าวมา ภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นและเปลี่ยนแปลงได้เสมอ (เกรียงศักดิ์ โลหะชาละ, 2533) ซึ่งปัจจุบันจะเห็นได้ว่าการเมืองตั้งแต่การเมืองระดับท้องถิ่น จนถึงการเมืองระดับชาติ ได้มุ่งเน้นสร้างภาพลักษณ์เพื่อให้ประชาชนได้จดจำ ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ การแสดงถึงความเป็นผู้นำ การประชาสัมพันธ์โดยผ่านสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นป้ายโฆษณา รถโฆษณา การแจกใบปลิว วิทยู โพรทส์น ตลอดจนสโลแกนประจำตัวที่สร้างความแตกต่างจากคนอื่นให้จดจำและคุ้นเคยได้เร็ว การมีอุดมการณ์ทางการเมืองก็เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ประชาชนจดจำได้เร็ว พัฒนาการทางการเมืองที่เกิดขึ้นในหลายๆ ประเทศได้เน้นกระบวนการสร้างภาพลักษณ์ให้กับพรรคการเมือง และ ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งทั้งนี้ภาพลักษณ์ทางการเมือง (politics of image) ของนักการเมือง/นักบริหาร ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดและแยกไม่ออกจากความเชื่อของสังคมที่มีต่อตัวตนของบุคคลในสาขาต่างๆ ซึ่งในอดีตตอนเป็นช่วงเวลาของการต่อสู้ทางการเมืองในคาบเกี่ยวของสงครามเย็น (Cold War) โดยการสร้างความชอบธรรมในการช่วงชิงอำนาจรัฐไม่ว่าจะเป็นฝ่ายคณะราษฎรหรือคณะทหาร และในสถานการณ์ปัจจุบันการต่อสู้ในเวทีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพฯ /ส.ส./รัฐบาล การสร้างภาพพจน์หรือภาพลักษณ์ของผู้สมัครฯ ดำเนินไปอย่างเข้มข้น ดังจะพบว่าผู้สมัครฯ ทุกคน/ทุกพรรคต่างเข้าร่วม/ออกรายการทีวี/ ให้สัมภาษณ์ สื่อมวลชนแขนงต่างๆ อย่างมากมายไม่เว้นในแต่ละวัน ทั้งนี้แม้แต่ประเทศแม่แบบประชาธิปไตยอย่างสหรัฐอเมริกา ความสำคัญ/อิทธิพลของสื่อที่มีต่อนักการเมืองดำเนินการอย่างเข้มข้นเช่นกัน ดังจะพบว่าผู้สมัครฯ ซึ่งตำแหน่งประธานาธิบดีทุกคนจะต้องทำการช่วงชิง การนำในการเสนอภาพพจน์หรือภาพลักษณ์ที่ดีเป็นที่ยอมรับของสาธารณะชนจึงจะสามารถได้รับความไว้วางใจและได้รับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีในที่สุด (Webster, 2001, pp. 4-20; ณัฐพงศ์ บุญเหลือ, 2556: 41-42)

ดังนั้น ภาพลักษณ์ของบุคคลขึ้นอยู่กับประสบการณ์ข้อมูลหรือข่าวสารที่สาธารณชนได้รับ โดยจะประทับใจหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของนักการเมือง จะเห็นได้ว่าการเมืองในทุกระดับได้มุ่งเน้นสร้างภาพลักษณ์เพื่อให้ประชาชนได้จดจำ ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ การแสดงถึงความเป็นผู้นำ ตลอดจนสโลแกนประจำตัวที่สร้างความแตกต่างจากคนอื่นให้จดจำและคุ้นเคยได้เร็ว การมีอุดมการณ์ทางการเมืองก็เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ประชาชนจดจำได้เร็วหรือการเสนอภาพพจน์หรือภาพลักษณ์ที่ดีเป็นที่ยอมรับของสาธารณะชน เป็นส่วนหนึ่งที่จะสามารถได้รับความไว้วางใจและได้รับเลือกตั้งได้เป็นอย่างดี

1.6 มีห้วคะแนนเป็นเสมือนตัวแทนของนักการเมืองในการทำหน้าที่ดูแลสารทุกข์สุกดิบของประชาชน

ห้วคะแนนมีความสำคัญและบทบาทสำหรับนักการเมืองทุกระดับ เพราะห้วคะแนนเป็นเสมือนตัวแทนของนักการเมืองในการทำหน้าที่ดูแลสารทุกข์สุกดิบของประชาชน ช่วยในการรักษาฐานเสียงในแต่ละพื้นที่ เช่น เป็นตัวแทนของนักการเมืองในการคอยดูแลประชาชนในพื้นที่ การร่วมงานประเพณีต่างๆ คอยสนับสนุน เป็นตัวแทนในการคอยมอบทุนเพื่อสาธารณประโยชน์ภายในพื้นที่ รับทราบปัญหาของประชาชนแทนนักการเมือง อำนวยความสะดวกให้ประชาชนในวันเลือกตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรลักษณ์ พุ่มพวงและคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทห้วคะแนนกับการเลือกตั้งในจังหวัดสมุทรสงคราม การเป็นผู้แทนโดยการเลือกสรรจากประชาชนนั้น เป็นสิ่งที่มีความหมายและมีความสำคัญสำหรับบุคคลที่จะแสวงหาอำนาจทางการเมือง ดังนั้นจึงทำให้ผู้สมัครแต่ละคนจะต้องหาวิธีการหาเสียงเพื่อขอความสนับสนุนจากประชาชน ซึ่งการเลือกตั้งในปัจจุบันจะพบว่า มีประชาชนเข้าร่วมมากขึ้นและที่สำคัญมีการใช้จ่ายเงินกันอย่างมากมายและวิธีการหนึ่งที่ผู้สมัครนิยมใช้กันมากคือ การใช้บุคคลเป็นห้วคะแนนในการช่วยเหลือตนในการหาเสียงเพื่อขอความสนับสนุนจากประชาชน ซึ่งการใช้ห้วคะแนนได้รับความนิยมกันอย่างมากมายจนสร้างความสำคัญให้กับห้วคะแนนว่าจะมีผลต่อการได้รับการเลือกตั้งหรือไม่ได้รับการเลือกตั้งของผู้สมัครจากความสำคัญของห้วคะแนนนี้เองจึงทำให้ไม่ว่าผู้สมัครจะรณรงค์หาเสียงด้วยวิธีใดก็ตามก็ต้องผ่านเครือข่ายของห้วคะแนน (วรลักษณ์ พุ่มพวง และดร.สมเกียรติ วันทะนะ, 2556: 12) และสอดคล้องกับผลงานศึกษาของการ หาเสียงของนักการเมืองไทยในอดีตของวรุฒิ เสี่ยมศักดิ์ (2540, ญัฐพงศ์ บุญเหลือ, 2556: 246) ซึ่งพบว่า นักการเมืองไทยในอดีตมีความสัมพันธ์กับภูมิหลังการทำงานหรืออาชีพ อาทิ ข้าราชการประจำ ฝ่ายปกครอง ทหาร ตำรวจ ครู กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พ่อค้าและนักธุรกิจ เป็นผลให้การหาเสียงในอดีต ไม่จำเป็นต้องมีการจัดการหาเสียงอย่างเป็นระบบหรือเป็นองค์กรที่มีลักษณะเป็นทางการรวมถึงมิได้ขึ้นอยู่กับหลักการพื้นฐานทางวิชาการที่สามารถคาดการณ์ได้อย่างที่ควรจะเป็น ทั้งนี้ระบบการหาเสียงมักขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์

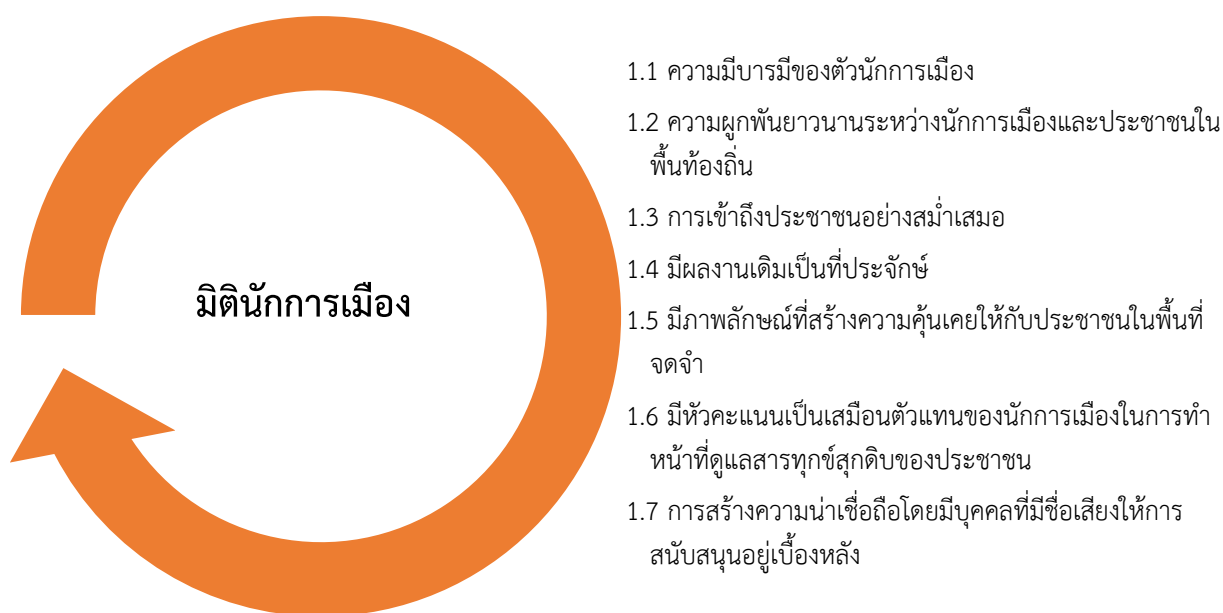
จะเห็นได้ว่าห้วคะแนนเป็นเสมือนตัวแทนของนักการเมืองในการทำหน้าที่ดูแลสารทุกข์สุกดิบของประชาชน รักษาฐานเสียงในแต่ละพื้นที่ เป็นตัวแทนนักการเมืองในการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในพื้นที่ในทุกๆด้าน ตลอดจนถึงวันเลือกตั้งและหลังเลือกตั้ง การใช้บุคคลเป็นห้วคะแนนในการช่วยเหลือในการหาเสียงได้รับความนิยมเป็นอย่างมากจนสร้างความสำคัญให้กับห้วคะแนนว่าจะมีผลต่อการได้รับเลือกตั้งหรือไม่ในบางครั้งก็ขึ้นอยู่กับเครือข่ายห้วคะแนนที่มีความสัมพันธ์กับประชาชนในพื้นที่อยู่ในระดับใด

1.7 การสร้างความน่าเชื่อถือโดยมีบุคคลที่มีชื่อเสียงให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง

หนึ่งความเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักการเมืองในช่วงของการเลือกตั้งทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ สิ่งที่เห็นเด่นชัดคือป้ายหาเสียง รถประชาสัมพันธ์หาเสียงของตัวแทนผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งหรือ

นักการเมือง ถือว่าเป็นอาวุธสำหรับการหาเสียงทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบข้อความที่กินใจ นโยบายของพรรค วิสัยทัศน์ทางการเมือง และที่สำคัญฝ่ายที่มีรูปของนักการเมืองและหัวหน้าพรรคการเมืองที่ตนสังกัดอยู่ด้านหลัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นพรรคการเมืองที่มีชื่อเสียง หัวหน้าพรรคซึ่งทำให้เกิดความน่าเชื่อถือและเกิดการตัดสินใจแก่ประชาชน เนวิน ชิดชอบ ในหน้าฉากชายผู้นี้แทบไม่มีตัวตน ไม่มีตำแหน่งทางการเมือง ไม่มีตำแหน่งในพรรคการเมืองใด แต่เบื้องหลังหลายคนเชื่อว่าเขาคือผู้มีบทบาทสูงยิ่งสำหรับการเมืองไทย และหลายคนยังมองไกลกว่านั้นด้วยว่าวันข้างหน้า รายชื่อนายกรัฐมนตรีของประเทศไทยอาจจะมีชื่อของเขาดำเนินก็ได้ทั้งหมดคือ 5 รายชื่อที่เรารวบรวมมานำเสนอ แต่ความจริงแล้วยังมีคนในแวดวงการเมืองอีกหลายคนที่มีบทบาทอยู่เบื้องหลัง อย่างไรก็ตาม ถ้าทุกคนตั้งใจทำเพื่อบ้านเมืองอย่างจริงจัง ประเทศไทยเราจะไม่แพ้ประเทศใดในโลกอย่างแน่นอน (S reporter, 2010) และมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ กัตญญ แก้วหานาม และพิมพ์ลิขิต แก้วหานาม. (2563: 196) การติดป้ายหาเสียงในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ พบได้โดยทั่วไป พรรคการเมืองทุกเขตจะมีการติดป้ายเพื่อหาเสียง ในช่วงต้นของการหาเสียงในพื้นที่ที่พบเห็นได้ง่ายและอยู่ในเขตชุมชน โดยเนื้อหาในป้ายประกอบด้วยชื่อ ชื่อเล่น ผู้สมัครบางคนจะมีฉายาที่เป็นที่รู้จัก เบอร์พรรครวมถึงสโลแกน โดยผู้สมัครบางพรรคในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ จะมีการนำภาพที่ถ่ายร่วมกับผู้เสนอชื่อเป็นนายกรัฐมนตรีมาร่วมในป้ายหาเสียงด้วย อีกทั้งการเคลื่อนไหวทางการเมืองในการติดป้ายนี้ ยังมีการทำป้ายประชาสัมพันธ์โดยการช่วยเหลือของนักการเมืองท้องถิ่น เช่น นายกเทศมนตรีเทศบาลเมือง กาฬสินธุ์ได้ทำป้ายสนับสนุนผู้สมัครจากพรรคพลังประชาชนด้วย

จะสังเกตได้ว่า ในช่วงของการเลือกตั้งทุกระดับ สิ่งที่เห็นเด่นชัดคือป้ายหาเสียง รถประชาสัมพันธ์หาเสียงของตัวแทนผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งหรือนักการเมือง ถือว่าเป็นอาวุธสำหรับการหาเสียงทางการเมืองและที่สำคัญฝ่ายที่มีรูปของนักการเมืองและหัวหน้าพรรคการเมืองที่ตนสังกัดอยู่ด้านหลัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นพรรคการเมืองที่มีชื่อเสียง หัวหน้าพรรคซึ่งทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ การนำภาพที่ถ่ายร่วมกับผู้เสนอชื่อเป็นนายกรัฐมนตรีมาร่วมในป้ายหาเสียงด้วยทำให้เกิดการตัดสินใจแก่ประชาชนเพิ่มมากยิ่งขึ้น

แผนภาพที่ 1 ปัจจัยแห่งการผูกขาดทางการเมืองพื้นที่ท้องถิ่นไทยมิตินักการเมือง

ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้เขียน

2. มิติพรรคการเมือง

ในมิติพรรคการเมืองผู้ศึกษาได้ค้นคว้าบทความของนักวิชาการและแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปเป็นปัจจัยสำคัญรายชื่อที่มีความสำคัญ ได้ดังนี้

2.1 ความผูกพันยาวนานของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมือง

นอกจากความผูกพันระหว่างประชาชนที่มีต่อตัวนักการเมืองแล้ว สำหรับพรรคการเมืองประชาชนก็ให้ความสำคัญไม่น้อยไปกว่าตัวนักการเมือง เพราะพรรคการเมืองบางพรรคมีการก่อตั้งและมีชื่อเสียงมายาวนาน ทำให้ประชาชนคุ้นเคย และทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง พรรคการเมืองจะเป็นองค์กรหลักในการกำหนดนโยบายต่างๆ โดยผู้นำพรรคร่วมกับสมาชิกพรรค และประชาชนจะให้ความสนใจว่าพรรคการเมืองใดได้เสียงข้างมากพรรคการเมืองนั้นก็จะมีโอกาสจัดตั้งรัฐบาลเพื่อบริหารประเทศต่อไป ซึ่งตรงกับนักวิชาการได้พูดไว้ว่า ความผูกพันต่อ “ผู้นำพรรคการเมือง” ไม่ได้หยั่งลึกลงไปถึงระดับการหลอมรวมตัวตนจนกลายเป็นอัตลักษณ์เหมือนกับความผูกพันต่อ “พรรคการเมือง” กล่าวคือ แม้ว่าประชาชนจำนวนหนึ่งจะนิยมชมชอบและสนับสนุนนักการเมืองที่เป็นผู้นำพรรค แต่ก็ไม่ได้หลอมรวมตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของผู้นำพรรคคนนั้น สมมติว่า นาย ท. เป็นนักการเมืองที่ประชาชนนิยม และนาย ท. จัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาชื่อ พรรค ทย. ประชาชนที่นิยมนาย ท. ก็จะเลือกพรรค ทย. แต่ไม่มีประชาชนคนใดที่ระบุว่า “ผม/ฉันเป็น นาย ท.” ซึ่งนักก็

[78]

Citation:

พิมพ์ลดา ธีระมนต์ปราณีต. (2565). ปัจจัยแห่งการผูกขาดทางการเมืองพื้นที่ท้องถิ่นไทย. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2 (3), 61-92.

Theeramonpraneet, P. (2022). Factors of Monopoly on Local Politics in Thailand. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 2 (3), 61-92;

DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2022.26>

คือ เป็นไปได้ยากมากที่ ตัวบุคคลจะสร้างความเป็นสถาบันให้แก่ตนเองขึ้นมาได้ (พิชาย รัตนดิหลก ณ ภูเก็ต, 2561) ฉะนั้นพรรคการเมืองจึงมีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อระบอบการปกครองประเทศในระบอบประชาธิปไตย เพราะถ้าไม่มีพรรคการเมืองแล้ว ประชาชนจะเลือกใครเข้าไปสักรุ่นก็ไม่มั่นใจว่าเลือกไปแล้วจะสามารถนำแนวความคิดหรือนโยบายของบุคคลนั้น ๆ ไปปฏิบัติได้ แต่ถ้าพรรคการเมืองประชาชนก็จะมั่นใจมากขึ้น เพราะเลือกผู้ที่ตนศรัทธาและพรรคการเมืองที่มีนโยบายตรงกับความคิดความต้องการของตน (บ้านจอมยุทธ์, 2543) และพรรคการเมืองยังรวมเอาประชาชนที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเข้าเป็นกลุ่ม ทำให้ได้เกิดความผูกพันต่อกันทำให้เกิดพลังทางการเมือง

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าพรรคการเมืองบางพรรคมีการก่อตั้งและมีชื่อเสียงมายาวนาน ทำให้ประชาชนคุ้นเคยและทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง พรรคการเมืองจะเป็นองค์กรหลักในการกำหนดนโยบายต่างๆ โดยผู้นำพรรคร่วมกับสมาชิกพรรค และประชาชนจะให้ความสนใจว่าพรรคการเมืองใดได้เสียงข้างมากพรรคการเมืองนั้นก็จะมีโอกาสจัดตั้งรัฐบาลเพื่อบริหารประเทศ เพราะถ้าไม่มีพรรคการเมืองแล้ว ประชาชนจะเลือกใครเข้าไปสักรุ่นก็ไม่มั่นใจว่าเลือกไปแล้วจะสามารถนำแนวความคิดหรือนโยบายของบุคคลนั้น ๆ ไปปฏิบัติได้ แต่ถ้าพรรคการเมืองประชาชนก็จะมั่นใจมากขึ้น เพราะเลือกผู้ที่ตนศรัทธาและพรรคการเมืองที่มีนโยบายตรงกับความคิดความต้องการของตน

2.2 ผลงานของเดิมเป็นที่ประจักษ์

นอกจากประชาชนจะยอมรับในผลงานหรือมีความชื่นชมในตัวของนักการเมืองแล้ว พรรคการเมืองถือว่าเป็นสถาบันที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดนโยบายต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและสามารถทำให้ประชาชนเพิ่มการตัดสินใจในการเลือกนักการเมืองหรือพรรคการเมืองนั้น ซึ่งนำนโยบายสู่การดำเนินการเพื่อให้เป็นรูปธรรม เพื่อประโยชน์ของประชาชน ผลงานที่บรรลุดุฎประสงค์ทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจจากผลงานของนักการเมืองทำให้สะท้อนถึงคุณภาพของการบริหารพรรคการเมืองเป็นอย่างมาก เพราะถึงแม้ว่านักการเมืองจะมีแนวความคิด นโยบายที่ดีแค่ไหน หรือประชาชนมีความต้องการเพียงใด แต่หากขาดการสนับสนุนของพรรคการเมืองก็ไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรมได้ เพราะฉะนั้นต้องมีการขับเคลื่อนที่เป็นระบบ มีความต่อเนื่อง มีการส่งเสริมในด้านต่างๆ และผลการทำงานของแต่ละพรรคการเมืองไม่ใช่แค่เพียงการตอบสนองความต้องการของประชาชนเพียงเท่านั้น แต่พรรคการเมืองยังมีบทบาทสำคัญทั้งในและนอกสภา เช่น การสนับสนุนการร่างกฎหมาย การทำงานร่วมกับหน่วยงานรัฐและร่วมกับภาคประชาสังคม เป็นต้น พรรคการเมืองมีความสำคัญในการประสานประโยชน์อันเกิดจากความขัดแย้ง เพื่อนำไปสู่การตกลงโดยวิธีทางประชาธิปไตย ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผลประโยชน์และปัญหาต่าง ๆ ของประชาชนสามารถแก้ไขได้ โดยพรรคการเมืองจะทำการรวบรวมปัญหาและความต้องการของประชาชนและกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ มาศึกษาสาเหตุที่ประชาชนหรือกลุ่มที่มีความคิดเห็น

แตกต่างกันสามารถยอมรับและสามารถตกลงกันได้จากนั้นก็จะเป็นไปกำหนดเป็นนโยบายของพรรคการเมือง (Party Platform) เพื่อใช้เป็นนโยบายในการหาเสียงเลือกตั้งเมื่อ พรรคการเมืองได้เป็นรัฐบาลก็จะไปเสนอการตรากฎหมายหรือปรับปรุงแก้ไขกฎหมายตามนโยบายของพรรคการเมืองที่ได้แถลงต่อสาธารณชนไว้ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาจากบทสัมภาษณ์ของสมาชิกพรรคเพื่อไทยและสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ (วิทยานิพนธ์สิริกุล และสุรพล ราชภัฏธนารักษ์, 2539; มะลิ ทิพย์ประจง และคณะ, 2563: 3-4)

จากแนวความคิดดังกล่าวข้างต้น พบว่า ผลงานที่บรรลุวัตถุประสงค์ทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจจากผลงานของนักการเมืองทำให้สะท้อนถึงคุณภาพของการบริหารพรรคการเมืองเป็นอย่างมาก เพราะถึงแม้ว่านักการเมืองจะมีแนวความคิด นโยบายที่ดีแค่ไหน หรือประชาชนจะมีความต้องการเพียงใด แต่หากขาดการสนับสนุนของพรรคการเมืองก็ไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรมได้ และพรรคการเมืองยังมีบทบาทสำคัญทั้งในและนอกสภา ในการสนับสนุนการร่างกฎหมาย การทำงานร่วมกับทุกภาคส่วน เพื่อนำไปสู่การตกลงโดยวิถีทางประชาธิปไตย โดยพรรคการเมืองจะทำการรวบรวมปัญหาและ ความต้องการของประชาชนและกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ

2.3 ภาพลักษณ์ของพรรคการเมืองที่ทำให้ประชาชนจดจำ

ภาพลักษณ์ทางการเมืองถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะดึงดูดใจให้ประชาชนเกิดความสนใจและตัดสินใจเลือกเข้าไปเป็นตัวแทนในการบริหารงาน บริหารประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรือง และพรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองที่ขอธรรมเป็นสะพานเชื่อมระหว่างประชาชนกับรัฐบาล ซึ่งต้องเป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนมีความเชื่อมั่น เชื่อถือ จนเกิดความศรัทธา ซึ่งการลงพื้นที่ของนักการเมืองส่วนใหญ่จะเป็นนักการเมืองที่มีสังกัด มีพรรคการเมืองคอยสนับสนุน การแถลงนโยบายโดยส่วนใหญ่จะมาจากพรรคการเมือง หัวหน้าพรรคหรือสมาชิกพรรคเป็น ผู้มีบารมี มีชื่อเสียง ประชาชนมีความคุ้นเคยเป็นทุนเดิม ปัจจัยสำคัญที่ทำให้พรรคการเมืองได้รับความนิยมและเป็นที่ยอมรับของประชาชน คือการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี หากเปรียบเทียบภาพลักษณ์ของพรรคการเมืองเป็นภาพลักษณ์ประเภทของสินค้าและบริการนั้น พรรคการเมืองก็เปรียบเสมือนบริษัทที่มีสมาชิกพรรคที่เปรียบเสมือนสินค้าโดยประชาชนทั่วไปสามารถเลือกสรรสินค้า (สมาชิกพรรค) ที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการมาใช้บริการตามเจตจำนงที่ตั้งใจไว้ นั่นคือ การเลือกสมาชิกพรรคการเมืองมาดำเนินการบริหารประเทศและทำการบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชน (Wongmontha, 1998; ฉัตรสุรงค์ กองภา และคณะ, 2562: 238) และสอดคล้องกับการศึกษาของ Chinnabut (2016, p.1) ที่ศึกษาเรื่อง ความนิยมทางการเมืองของพรรคชาติไทยพัฒนาในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ประชาชนมีความนิยมทางการเมืองต่อพรรคชาติไทยพัฒนา ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้งนี้ เพราะจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นฐานเสียงหลักสำคัญของพรรคชาติไทยพัฒนา และพรรคมีการผลักดันงบประมาณมาพัฒนาทุกด้านจนมีผลงานโดดเด่นเป็นที่

ยอมรับของประชาชนอย่างชัดเจน เปรียบเทียบเคียงกับพรรคชาติพัฒนาที่มีฐานเสียงหลักสำคัญอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา ทำให้เห็นได้ว่าทั้งสองพรรค ประชาชนมีความนิยมทางการเมืองเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองที่ขอบธรรมเป็นสะพานเชื่อมระหว่างประชาชนกับรัฐบาล ซึ่งต้องเป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนมีความเชื่อมั่น เชื่อถือ จนเกิดความศรัทธา การลงพื้นที่ของนักการเมืองส่วนใหญ่จะมีพรรคการเมืองคอยสนับสนุน ทำให้พรรคการเมืองได้รับความนิยมและเป็นที่ยอมรับของประชาชน คือการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี หากเปรียบเทียบลักษณะของพรรคการเมืองเป็นภาพลักษณ์ประเภทของสินค้าและบริการนั้น ประชาชนสามารถเลือกสรรสินค้า (สมาชิกพรรค) ที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการตรงตามเจตจำนงที่ตั้งใจไว้มาดำเนินการบริหารประเทศและทำการบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชน

2.4 มีระบบการจัดตั้งหัวคะแนน

เมื่อเข้าสู่ฤดูกาลเลือกตั้ง “หัวคะแนน” หรือภาษาทางการคือ “ผู้ช่วยเหลือเสียง” จะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) โดยเฉพาะ ส.ส. แบบแบ่งเขต พบปะประชาชนเพื่อรณรงค์ให้ออกไปเลือกผู้สมัครนั้น “หัวคะแนนมักมีพื้นเพมาจากการเป็นผู้นำชุมชนหรือผู้กว้างขวางที่ประชาชนในเขตเลือกตั้งนั้นรู้จักคุ้นเคยกันดี” ซึ่งมีทั้งผู้ที่มาช่วยเหลือเสียงเพราะรู้สึกนับถือตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นญาติสนิทมิตรสหาย ไปจนถึงเป็นทีมงานที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งจ้างมาช่วยงานช่วงหาเสียง การหาเสียงเลือกตั้งของผู้ช่วยเหลือเสียง ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองสามารถจัดหา เสื้อผ้า สิ่งของ เลี้ยงอาหาร หรือเครื่องดื่ม สำหรับผู้ช่วยเหลือ และให้ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองต้องจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้ช่วยเหลือที่ได้ช่วยเหลือในการหาเสียงเลือกตั้งตามอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ ในกรณีผู้สมัครหรือพรรคการเมืองไม่แจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ช่วยเหลือ หน้าที่ และค่าตอบแทน ผู้ช่วยเหลือจะดำเนินการหาเสียงเลือกตั้งด้วยวิธีการนี้ได้ (แนวหน้า, 2562) รุจน์จาลักษณ์รายา คณานุรักษ์ (2551; ญัฐพงศ์ บุญเหลือ, 2556: 53-54) ทำการศึกษา เรื่อง “นักการเมืองถิ่นจังหวัด สุราษฎร์ธานี” ผลการศึกษา พบว่า นักการเมืองถิ่นของจังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยส่วนใหญ่มาจากการนักการเมืองท้องถิ่นของพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งพรรคที่มีฐานสนับสนุนในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ โดยมีความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์ การเป็นพรรคพวกบริวาร รวมถึงเครือข่ายความสัมพันธ์ในการสืบทอดอำนาจทางการเมืองในลักษณะเครือญาติหรือเป็นคนที่ใกล้ชิดกับพรรคประชาธิปัตย์ โดยอิงอยู่ในกรอบของ “พรรคเลือกคน คนเลือกพรรค” ทั้งนี้ นักการเมืองถิ่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีเครือข่ายกระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ มีระบบการจัดตั้งหัวคะแนน มีตัวแทนทำงานในพื้นที่และมีฐานเสียงค่อนข้างมั่นคง ในขณะที่การหาเสียงโดยส่วนใหญ่ใช้กลยุทธ์ที่คล้ายกัน กล่าวคือ การลงพื้นที่พบปะประชาชนด้วยตนเองของผู้สมัครทั้งในช่วงที่ไม่มีการเลือกตั้งและช่วงของการเลือกตั้ง ที่สำคัญยังจำเป็นต้องลงพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ การเข้าร่วมกิจกรรมงานบุญประเพณีต่างๆ กิจกรรมทางสังคม นอกจากนี้ยังมีการปราศรัยใหญ่ เพื่อแถลงนโยบายของ

พรรคในส่วนกลางของจังหวัด ทำให้ประชาชนมีความผูกพันกับพรรคประชาธิปัตย์มาโดยตลอด ทั้งนี้หากนักการเมืองย้ายออกจากพรรคประชาธิปัตย์ไปอยู่พรรคการเมืองอื่นจะส่งผลต่อการเลือกตั้ง หรือไม่ได้รับเลือกในทันที หากแต่กลับมายุ่งพรรคประชาธิปัตย์ก็จะได้รับเลือกตั้งเช่นเดิม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความผูกพันของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองมากกว่าการให้ความสำคัญกับตัวบุคคล จากการศึกษาของทีกล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า พรรคการเมืองที่มีการวางระบบหัวคะแนนเพื่อรักษาฐานเสียงให้มีความมั่นคง การให้ความสำคัญ การทำให้มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของพรรคแก่หัวคะแนนหรือผู้ช่วยหาเสียง จะทำให้เกิดความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ หัวคะแนนจะมีชื่อเสียงรักภักดีต่อพรรคการเมืองนั้น ค่าตอบแทนที่มีความเหมาะสม การให้รางวัลในผลงานที่เป็นบวกแก่พรรคการเมือง รวมถึงการให้ความสำคัญในการเป็นตัวแทนของพรรคการเมืองหรือนักการเมืองคอยดูแลคนในพื้นที่หรือคอยร่วมกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่นั้นๆ

จะสังเกตได้ว่า “หัวคะแนน” หรือ “ผู้ช่วยหาเสียง” จะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นตัวแทนในการพบปะประชาชนเพื่อรณรงค์ให้ออกไปเลือกผู้สมัครนั้น “หัวคะแนนมักมีพื้นเพมาจากการเป็นผู้นำชุมชนหรือผู้กว้างขวางที่ประชาชนในเขตเลือกตั้งนั้นรู้จักคุ้นเคยกันดี” ซึ่งมีทั้งผู้ที่มาช่วยหาเสียงเพราะรู้สึกนับถือตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือเป็นญาติสนิทมิตรสหาย ไปจนถึงเป็นทีมงานที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งจ้างมาช่วยงานช่วงหาเสียง โดยพรรคการเมืองที่มีการวางระบบหัวคะแนนเพื่อรักษาฐานเสียงให้มีความมั่นคง การให้ความสำคัญ การทำให้มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของพรรคแก่หัวคะแนนหรือผู้ช่วยหาเสียง จะทำให้เกิดความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ ความรู้สึกผูกพันไม่เปลี่ยนใจไปจากพรรคการเมืองที่ตนสังกัด

2.5 มีการใช้สื่อประชาสัมพันธ์พรรคการเมืองอย่างต่อเนื่อง

สื่อประชาสัมพันธ์ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับงานทุกประเภทในปัจจุบัน เพื่อทำให้เกิดความสนใจ ความเข้าใจ การดึงดูดจากผู้ฟังหรือผู้ชม ในทางการเมืองสื่อประชาสัมพันธ์ถือว่ามีความสำคัญอย่างมาก ทั้งเป็นตัวช่วยในการสร้างภาพลักษณ์ การสื่อสารให้เห็นถึงบทบาทของตัวนักการเมือง/พรรคการเมืองเพื่อดึงดูดกลุ่มเป้าหมายเกิดภาพจำและเกิดการตัดสินใจสู่การเลือกตั้งเข้าไปเป็นตัวแทนทางการเมือง มีสอดคล้องกับการศึกษาของพระพิพิธพัชรโรดม ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประชาสัมพันธ์กับการเมืองไทย สรุปได้ว่า การประชาสัมพันธ์ หมายความว่า การติดต่อสื่อสารเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันถูกต้องต่อกัน ประชาสัมพันธ์เป็นงานสื่อสัมพันธ์ที่มีความสำคัญและเป็นงานที่มีขอบเขตกว้างขวางมี ระบบงานที่ซับซ้อน ประเภทของการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเมืองไทย ประกอบด้วย 1) การประชาสัมพันธ์ภายในประเทศ จะเกี่ยวข้องกับงานด้านข่าวสารและการเผยแพร่ เพื่อ สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างรัฐบาลและประชาชน อันจะส่งผลให้เกิดการลดช่องว่างระหว่างกันได้ โดยประชาชนจะได้รับทราบข่าวสารความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของรัฐบาล อันได้แก่นโยบาย การดำเนินงาน และผลงานของโครงการต่างๆ ที่รัฐบาลได้กระทำขึ้น 2) การประชาสัมพันธ์ ภายนอก

ประเทศเป็นการสร้างความเข้าใจ ความรู้จัก และความสัมพันธ์อันดีของประชาชนในประเทศต่าง ๆ อันจะนำมาซึ่งความนิยมชมชอบ และเกิดมิตรภาพอันดีระหว่างประเทศ โดยรัฐบาลจะทำการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วโลกทราบถึงนโยบาย วัตถุประสงค์และการดำเนินงานของรัฐบาล เพื่อป้องกันและแก้ไขความเข้าใจผิด สนับสนุนนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลในด้านต่าง ๆ รวมถึง เพื่อเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมอันดีของประเทศ การที่จะให้ประชาชนได้ทราบและเข้าใจความมุ่งหมายในนโยบายและการบริหารงานของรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐบาล ต้องมีการประชาสัมพันธ์ที่ดีคือ บอกกล่าวให้ประชาชนได้รับทราบถึงนโยบายและการดำเนินงาน ขณะเดียวกันต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชนด้วย เพื่อจะได้ปรับแนวความคิดให้ตรงกัน และได้รับการสนับสนุนจากประชาชนให้เกิดความรู้สึกในทางที่ดีร่วมกัน งานประชาสัมพันธ์เป็นงานที่จะช่วยส่งเสริมลักษณะความเป็นผู้นำขององค์กรและบุคคล ทั้งยังช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง และได้รับความร่วมมือทั้งจากพนักงานภายในและจากประชาชนภายนอกด้วย นับว่างานประชาสัมพันธ์มีคุณค่าต่อสถาบันต่าง ๆ เป็นอย่างยิ่ง (พระพิพิธ พัสโรดม, 2562) จะเห็นได้ว่าการเมืองทุกระดับจะมีการประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อในการจูงใจ การแสดงความเป็นตัวตน วิสัยทัศน์ นโยบายและพันธสัญญาต่างๆ ซึ่งสื่อที่ใช้ไม่ว่าจะเป็นป้ายโฆษณา นามบัตร สื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ รถแห่ ทั้งนี้ตามกำลังทุนทรัพย์ของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองนั้น โดยมีจุดมุ่งหมายเดียวคือเพื่อให้ประชาชนเกิดภาพจำ ค้นเคยเพื่อเพิ่มการตัดสินใจ

ดังนั้น สื่อประชาสัมพันธ์ถือว่าเป็นบทบาทสำคัญอย่างมาก เป็นตัวช่วยในการสร้างภาพลักษณ์ การสื่อสารให้เห็นถึงบทบาทของตัวนักการเมือง/พรรคการเมืองเพื่อดึงดูดกลุ่มเป้าหมายเกิดภาพจำและเกิดการตัดสินใจสู่การเลือกตั้งเข้าไปเป็นตัวแทนทางการเมืองประชาสัมพันธ์เป็นงานสื่อสัมพันธ์ที่มีความสำคัญและเป็นงานที่มีขอบเขตกว้างขวาง มีระบบงานที่ซับซ้อน ประเภทของการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเมืองไทยงานประชาสัมพันธ์เป็นงานที่จะช่วยส่งเสริมลักษณะความเป็นผู้นำขององค์กรและบุคคล ทั้งยังช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งการเมืองทุกระดับจะมีการประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อในการจูงใจ แสดงวิสัยทัศน์ อุดมการณ์ของพรรคการเมืองจนทำให้ประชาชนเกิดภาพจำและเพิ่มการตัดสินใจ ซึ่งปัจจุบันสื่อประชาสัมพันธ์มีหลากหลายรูปแบบ ทั้งที่เป็นรูปแบบการประชาสัมพันธ์ทางเอกสาร ป้ายประชาสัมพันธ์ การส่งสัญญาณการกระจายเสียงทางวิทยุ และสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ

2.6 มีการสร้างความน่าเชื่อถือโดยมีบุคคลที่มีชื่อเสียงให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง

สิ่งหนึ่งที่ชัดเจนในทางการเมือง ป้ายหาเสียงของนักการเมืองที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งเป็นตัวแทนของพรรคการเมืองที่ส่งชิงคะแนนเสียงในเขตพื้นที่นั้นๆ มักจะปรากฏภาพของผู้มีบารมีหรือผู้นำของพรรคการเมืองของตนสังกัดอยู่ หรือเป็นที่รู้กันว่ามีใครหรือกลุ่มใดเป็นนายทุนคอยให้การสนับสนุน ซึ่งทำให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบทางการเมืองมากกว่านักการเมืองที่อิสระไม่สังกัดพรรคใดหรือพรรคกำเนิดใหม่ ไม่มีแรงสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง ยกตัวอย่างในการเลือกตั้งปี 2562 ที่ผ่านมา จากบทความของกรุงเทพธุรกิจ: รีโน

เวทพรรคเก่า - แดกพรรคใหม่ สู้แบรนด์ “ประยุทธ์-พปชร.”, เพื่อไทยชาย “โทนี่” ต้นฉบับประชานิยมพรรคเพื่อไทย (พท.) ยังไม่มีความชัดเจนว่าจะส่งใครเป็นแคนดิเดตนายกรัฐมนตรี อยู่ที่ “โทนี่” ทักษิณ ชินวัตร จะเป็นคนเคาะโพล์หลักไปที่เลือดแท้ “ตระกูล ชินวัตร” เพราะต้องการสุขภาพ ชูนโยบายของ “โทนี่” แบรินด์ของ “ทักษิณ” สำหรับคนรุ่นเก่า และ “โทนี่” สำหรับคนรุ่นใหม่ ในทางการเมืองยังสามารถขายได้ แต่จะขายดีมากน้อยแค่ไหนต้องวัดกันในสนามเลือกตั้ง โดยเฉพาะภาคเหนือ-ภาคอีสาน ที่ต้องพิสูจน์ว่ามนต์ของ “โทนี่” ยังขลังอยู่อีกหรือไม่แต่ที่แน่ ๆ นโยบายประชานิยม รอบนี้ทักษิณทุ่มแหลก ขายนโยบายที่สามารถจับต้องได้แบบไม่มีกั๊กอย่างแน่นอน ประจวบกับภาวะเศรษฐกิจภายในประเทศอยู่ในช่วงตกต่ำ ทำให้ประชาชนโยกหา “ผู้นำ” ที่สามารถมีนโยบายแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ ฉะนั้น “โทนี่” จะนำนโยบายที่จะแก้ปัญหาเศรษฐกิจยุคดิจิทัลมาเป็นจุดขายดังนั้นแคนดิเดตนายกรัฐมนตรีในนามพรรค เพื่อไทยที่ทักษิณจะเป็นคนเลือก จะเป็นคนที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นว่าจะเข้ามาแก้ปัญหาเศรษฐกิจเป็นหลัก และอีกหนึ่งพรรคการเมืองที่จะไม่พูดถึงเลยไม่ได้ซึ่งเป็นพรรคการเมืองที่เป็นตัวแปรในการจัดตั้งรัฐบาล คือ พรรคภูมิใจไทย เห็นชัดจากท่าทีของ “อนุทิน” ที่ก่อนหน้านี้ออกมายอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไขว่า รัฐมนตรีและส.ส.ได้มีโอกาสเข้าพบ “พีใหญ่เนวิน” เพื่อขอคำแนะนำในฐานะผู้หลักผู้ใหญ่ของพรรคอยู่เสมอ ฉะนั้นหากที่ ภท.วางไว้ในยามนี้คือการส่ง ส.ส.และว่าที่ผู้สมัครซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้สมัครกลุ่มเดิม ๆ รายเดิม ๆ อาศัย “ลูกตื้อ” ลงพื้นที่แบบถึยบหวังพลิกคะแนนนิยม อันอาจส่งผลไปถึงการเสนอชื่อแคนดิเดตนายกฯกลับคืนมา (กรุงเทพธุรกิจ, 2564) ปีนี้ก้าวเข้าสู่ปีที่ 11 นายอนุทิน ชาญวีรกูล รับไม้ต่อเป็นหัวหน้าพรรคเข้าสู่ปีที่ 6 แนวคิดหลักของพรรคได้เปลี่ยนจาก ‘ประชานิยมสังคมมีสุข’ มาสู่ ‘ลดอำนาจรัฐ เพิ่มอำนาจประชาชน’ ประกาศส่ง ส.ส. เขตครบ 350 เขต และบัญชีรายชื่อครบ 150 คน กลายเป็นพรรคขนาดใหญ่ที่ถูกจับตามองในฐานะ ‘พรรคตัวแปร’ สำคัญในการจัดตั้งรัฐบาลด้วย (THE STANDARD TEAM, 2019)

กล่าวได้ว่านักการเมืองที่ลงสมัครรับเลือกตั้งที่เป็นตัวแทนของพรรคการเมืองที่ส่งชิงคะแนนเสียงในเขตพื้นที่นั้นๆ มักจะปรากฏภาพของผู้มีบารมีหรือผู้นำของพรรคการเมืองของตนสังกัดอยู่ หรือเป็นที่รู้กันว่ามีใครหรือกลุ่มใดเป็นนายทุนคอยให้การสนับสนุน ซึ่งส่งผลให้ประชาชนเกิดการตัดสินใจได้มากขึ้นว่านักการเมืองที่มาจากพรรคการเมืองที่มีชื่อเสียง มีผู้มีบารมีที่เป็นที่รู้จักมายาวนานและมีความชื่นชอบเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ผสมกับความเคลื่อนไหวและอุดมการณ์ทางการเมือง จะสามารถสร้างความเชื่อมั่นว่าจะเข้ามาแก้ปัญหาได้ในทุกๆ มิติ

2.7 พรรคการเมืองเปิดโอกาสส่งเสริมความสนใจทางการเมือง

ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไว้อย่างชัดเจน ผ่านการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี 2560 ซึ่งประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษาเล่ม 134 ตอนที่ 40 ก หมวดที่ 4 หน้าที่ของ

ปวงชนชาวไทย ตามมาตรา มาตรา 258 ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศอย่างน้อยในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผล ก. ด้านการเมือง (1) ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองรวมตลอดทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ รู้จักยอมรับในความเห็นทางการเมืองโดยสุจริตที่แตกต่างกัน และให้ประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้งและออกเสียงประชามติโดยอิสระปราศจากการครอบงำไม่ว่าด้วยทางใด (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี 2560, 2560: 78) ปัจจุบันประชาชนได้ให้ความสนใจและเข้ามามีบทบาททางการเมืองมากขึ้น โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ที่ได้เข้ามามีบทบาทได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในช่วงปี 2562 ในกิจกรรมทางการเมือง การเรียกร้องของคนรุ่นใหม่เพื่อพัฒนาและยกระดับการปกครองประเทศให้ทันสมัย ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาจวบจนปัจจุบัน อาจต้องอดทนและอดกลั้นต่อปัญหา และอุปสรรคนานัปการ ภายใต้ระบอบการปกครองที่คนรุ่นเก่ามีอำนาจรัฐอยู่ในมือ และเป็นประชาธิปไตยที่เคลือบด้วยกลิ่นอายของเผด็จการ แต่ถึงกระนั้นก็ต้องต่อสู้จนกว่าจะได้รับชัยชนะ แม้ชัยชนะที่ได้รับนั้น มีคราบน้ำตาและหรือความเจ็บปวดก็ตามการต่อสู้ทุกอย่าง นอกจากมีการรวมพลังมวลชนแล้ว ยังต้องมีกลยุทธ์ในการต่อสู้ด้วยลำพัง สันติ อหิงสา และโบสัชชา เป็นต้น คงจะไม่เพียงพอต่อศึกษาบทบาทการต่อสู้ของรุ่นพี่ในอดีตประกอบด้วยแม้จะต่างยุคใหม่กันก็ตาม แต่ทว่ากลุ่มผู้กุมกลไกอำนาจรัฐในปัจจุบันไม่แตกต่างจากอดีตมากนัก (คอลัมน์นิสต์, 2563) ซึ่งภายใต้การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนส่วนหนึ่งเป็นการเปิดโอกาสโดยนักการเมืองหรือพรรคการเมืองเปิดการส่งเสริมให้เกิดความสนใจการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชน จึงมีใช่เพียงการออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนหรือการมีส่วนร่วมในทางการเมืองรูปแบบอื่นรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเท่านั้น และประชาชนผู้มีสิทธิส่วนร่วมในทางการเมืองก็ได้จำกัดว่าต้องเป็นชายหรือหญิง หรือต้องอายุ 20 ปีบริบูรณ์ หรือต้องไม่เป็นผู้ทุพพลภาพ หรือต้องสำเร็จการศึกษาระดับใดระดับหนึ่งเท่านั้น ประชาชนจะได้ใช้สิทธิส่วนร่วมในทางการเมืองตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้หรือไม่นั้น ยังไม่อาจสรุปได้ เพราะในกระบวนการทางการเมืองมีปัจจัยอื่นอีกมากที่เป็นตัวแปร ทำให้เกิดกระบวนการและพฤติกรรมเบี่ยงเบน ซึ่งอาจทำให้ประชาชนไม่ได้ใช้สิทธิมีส่วนร่วมในทางการเมืองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฯ ก็ได้ นอกจากนั้น การนำแนวความคิดของประเทศตะวันตกมาใช้ ในกระแสของวัฒนธรรมทางการเมืองไทยและวาทะทางการเมืองไทยแบบดั้งเดิมนั้น จะเกิดผลต่อการปฏิรูปการเมืองไทยอย่างไร เป็นประเด็นที่ทั้งภาครัฐและภาคประชาชนจึงต้องผลักดันให้ประชาชนได้ใช้สิทธิส่วนร่วมในทางการเมืองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ เพื่อสร้างระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) และพหุสังคม (ประชาสังคม) - พหุการเมือง (Plural Society – Plural Politics) ให้เป็นกลไกหนึ่งที่จะทำให้เกิดความสมดุลทางการเมืองต่อไป (วัชร ไซยสาร, 2565)

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี 2560 ซึ่งประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา หมวดที่ 4 หน้าที่ของปวงชนชาวไทย มาตรา มาตรา 258 ก. ด้านการเมือง (1) ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง

เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองรวมตลอดทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ ซึ่งปัจจุบันประชาชนได้ให้ความสนใจและเข้ามามีบทบาททางการเมืองมากขึ้น โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ที่เข้ามามีบทบาทได้เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมือง การเรียกร้องของคนรุ่นใหม่ เพื่อพัฒนาและยกระดับการปกครองประเทศให้ทันสมัยภายใต้ระบอบการปกครองที่คนรุ่นเก่า จะเห็นได้ว่าการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนส่วนหนึ่งเป็นการเปิดโอกาสโดยนักการเมืองหรือพรรคการเมืองเปิดการส่งเสริมให้เกิดความสนใจ การมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชนเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน

- 2.1 ความผูกพันยาวนานของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมือง
- 2.2 ผลงานของเดิมเป็นที่ประจักษ์
- 2.3 ภาพลักษณ์ของพรรคการเมืองที่ทำให้ประชาชนจดจำ
- 2.4 มีระบบการจัดตั้งหัวคะแนน
- 2.5 มีการใช้สื่อประชาสัมพันธ์พรรคการเมืองอย่างต่อเนื่อง
- 2.6 มีการสร้างความน่าเชื่อถือโดยมีบุคคลที่มีชื่อเสียงให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง
- 2.7 พรรคการเมืองเปิดโอกาสส่งเสริมความสนใจทางการเมือง

แผนภาพที่ 2 ปัจจัยแห่งการผูกขาดทางการเมืองพื้นที่ท้องถิ่นไทยมิติพรรคการเมือง

ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้เขียน

จากการวิเคราะห์ปัจจัยแห่งการผูกขาดทางการเมืองพื้นที่ท้องถิ่นไทย ได้แยกการวิเคราะห์เป็นมิติได้ 2 ด้าน ที่มีผลต่อการผูกขาดทางการเมืองพื้นที่ท้องถิ่นไทยของประชาชนในพื้นที่ท้องถิ่นไทยไว้ ดังนี้

ปัจจัยแห่งการผูกขาดทางการเมืองพื้นที่ท้องถิ่นไทย	
มิตินักการเมือง	มิติพรรคการเมือง
- ความมีบารมีของตัวนักการเมือง - ความผูกพันยาวนานระหว่างนักการเมืองและประชาชนในพื้นที่ท้องถิ่น - การเข้าถึงประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง - มีผลงานเดิมเป็นที่ประจักษ์ - มีภาพลักษณ์ที่สร้างความคุ้นเคยให้กับประชาชนในพื้นที่จดจำ - มีหวัคเนนเป็นเสมือนตัวแทนของนักการเมืองในการทำหน้าที่ดูแลสารทุกข์สุกดิบของประชาชน - มีการสร้างความน่าเชื่อถือโดยมีบุคคลที่มีชื่อเสียงให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง	- ความผูกพันยาวนานของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมือง - ผลงานเดิมเป็นที่ประจักษ์ - ภาพลักษณ์ของพรรคการเมืองที่ทำให้ประชาชนจดจำ - มีระบบการจัดตั้งหวัคเนน - มีการใช้สื่อประชาสัมพันธ์พรรคการเมืองอย่างต่อเนื่อง - มีการสร้างความน่าเชื่อถือโดยมีบุคคลที่มีชื่อเสียงให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง - พรรคการเมืองเปิดโอกาส ส่งเสริมความสนใจทางการเมือง

ตาราง ปัจจัยแห่งการผูกขาดทางการเมืองพื้นที่ท้องถิ่นไทย

บทสรุป

จากการที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาจากแนวคิดของนักวิชาการและเอกสารทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า ปัจจัยแห่งการผูกขาดทางการเมืองของประชาชนพื้นที่ท้องถิ่นไทยที่จูงใจที่ยังคงเลือกพรรคการเมืองหรือนักการเมืองคนเดิม โดยแยกเป็น 2 มิติได้ดังนี้

1. มิติด้านนักการเมือง ซึ่งพบว่า เกิดจากความมีบารมีของตัวนักการเมืองที่ทำให้เกิดความน่าเกรงขามและเกิดความศรัทธาแก่ผู้นำท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ท้องถิ่น มีความผูกพันยาวนานระหว่างนักการเมืองและประชาชนในพื้นที่ท้องถิ่นนั้นๆ จนเกิดความไว้วางใจ เชื่อใจจากประชาชน รวมทั้งการเข้าถึงประชาชนโดยการลงพื้นที่ เช่น การพบปะเพื่อรับฟังปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนด้วยตนเอง ตลอดจนงานประเพณีงานบุญงานมงคล งานศพ ฯลฯ มีผลงานเดิมเป็นที่ประจักษ์และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ เป็นผู้มีภาพลักษณ์ที่สร้างความคุ้นเคยให้กับประชาชนในพื้นที่จดจำ เช่น ความมีมนุษยสัมพันธ์ ความมีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จัก หรือชื่อตระกูลที่ทรงอิทธิพลทางการเมือง มีหวัคเนนเป็นเสมือนตัวแทนของนักการเมืองในการทำหน้าที่ดูแลสารทุกข์สุกดิบของประชาชน ช่วยในการรักษาฐานเสียงในแต่ละพื้นที่ เช่น

เป็นตัวแทนของนักการเมืองในการคอยดูแลประชาชนในพื้นที่ การร่วมงานประเพณีต่างๆ และมีทุนทางสังคมทางเครือญาติ ขยายเป็นเครือข่ายในพื้นที่ท้องถิ่นของตน

2.มิติด้านพรรคการเมือง พบว่า พรรคการเมืองความผูกพันยาวนานของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมือง ผลงานเดิมเป็นที่ประจักษ์และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ ภาพลักษณ์ที่ทำให้ประชาชนจดจำ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้พรรคการเมืองได้รับความนิยมและเป็นที่ยอมรับของประชาชน คือ การสร้างภาพลักษณ์ที่ดี พรรคการเมืองมีระบบการจัดตั้งหัวคะแนนเป็นตัวแทนทำงานในพื้นที่ และมีฐานเสียงค่อนข้างมั่นคง มีการใช้สื่อประชาสัมพันธ์พรรคการเมืองอย่างต่อเนื่องแม้จะมีการเปลี่ยนชื่อพรรคการเมืองเป็นอย่างไร มีการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับพรรคการเมืองโดยมีบุคคลที่มีชื่อเสียงหรือที่ประชาชนคุ้นเคยให้กับสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง ซึ่งแสดงถึงความเป็นตัวแทนของพรรคการเมืองที่ส่งชิงคะแนนเสียงในเขตพื้นที่นั้นๆ มักจะปรากฏภาพของผู้มีบารมีหรือผู้นำของพรรคการเมืองของตนสังกัดอยู่และในการลงพื้นที่หรือการดำเนินการกิจกรรมต่างๆ นักการเมืองหรือตัวแทนของนักการเมืองจะแสดงตัวควบคู่ภายใต้พรรคการเมืองที่ตนสังกัด ทั้งนี้พรรคการเมืองเปิดโอกาสและมีการส่งเสริมความสนใจทางการเมืองและมีส่วนร่วมกับการเมืองให้กับประชาชนในพื้นที่ท้องถิ่นได้เข้ามาจับบทบาทในพรรค ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัจจุบันได้ให้คนรุ่นใหม่เข้ามาสนใจและมีส่วนร่วมในทางการเมือง ประชาชนที่มีสิทธิก็มีได้จำกัดว่าต้องเป็นชายหรือหญิง หรือต้องอายุ 20 ปีบริบูรณ์ หรือต้องไม่เป็นผู้ทุพพลภาพ หรือต้องสำเร็จการศึกษาระดับใดระดับหนึ่งเท่านั้น ซึ่งเห็นได้ว่านักการเมืองและพรรคการเมืองรุ่นเก่ายังสามารถครองใจประชาชนในพื้นที่มาโดยตลอด และปัจจุบันจะเห็นได้ว่านักการเมืองรุ่นใหม่หรือพรรคการเมืองใหม่ ได้ให้ความสำคัญกับการส่งตัวแทนผู้สมัครลงสมัครรับเลือกตั้งท้องถิ่น การลงพื้นที่อย่างนักการเมืองรุ่นเก่าเพื่อสร้างฐานคะแนนใช้ยุทธวิธีปาล้อมเมืองเหมือนที่ปรากฏในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กตัญญู แก้วหานาม และพิมพ์ลิขิต แก้วหานาม. (2563). ความเคลื่อนไหวและพฤติกรรมทางการเมือง ของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎรในจังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 10 (3), 190–205.
- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2565). *วิวัฒนาการการปกครองไทยจากระบอบราชาธิปไตยประชาธิปไตย*. [Online] สืบค้นเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2565 จาก http://www.dla.go.th/upload/callcenter/type1/2551/11/file_uploadcall1226626441402.pdf

- กรุงเทพธุรกิจ. (2564). *รีโนเวทพรรคเก่า - แดกพรรคใหม่* สืบค้นเมื่อ 19 มีนาคม 2565 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/politics/965067>
- เกรียงศักดิ์ โลหะชาละ. (2533). *การสร้างภาพลักษณ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ขจรศักดิ์ ไทยประยูร และสมเกียรติ วันทะนะ. (2560). บารมีทางการเมืองของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์. *วารสารการบริหารปกครอง (Governance Journal)*, 6 (1), 85-108.
- คอลัมน์นิสต์. (2563). *คนรุ่นใหม่กับกิจกรรมทางการเมือง. บริษัท มติชน จำกัด (มหาชน)*. [Online] สืบค้นเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2565 จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_2408961
- ฉัตรสุรงค์ กองภา, วิเชียร ก่อกิจกุล และเนตรชนก บัวนาค. (2562). ภาพลักษณ์พรรคการเมืองอันพึงประสงค์และภาพลักษณ์พรรคชาติพัฒนาตามการรับรู้ของประชาชนจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารชุมชนวิจัย.มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา*, 13 (3), 237-246.
- ณัฐพงศ์ บุญเหลือ. (2556). *นักการเมืองถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี*. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า.
- เดือนเด่น นิคมบริรักษ์ และสุณิพร ทวรรณกุล. 2549. “การผูกขาดธุรกิจกับการเมือง”. *งานวิจัยนำเสนอในการประชุมสัมมนาวิชาการประจำปีของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ปี พ.ศ. 2549*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ).
- ไทยรัฐฉบับพิมพ์. (2562). *บรรหาร ศิลปอาชา บุรุษผู้สร้างสุพรรณบุรี*. ไทยรัฐออนไลน์. [Online] สืบค้นเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2565 จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/central/1588400>
- แนวหน้า. (2562). ‘หวัคเนน-ผู้ช่วยหาเสียง’กับการเลือกตั้ง. *แนวหน้าออนไลน์*. [Online] สืบค้นเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2565 จาก <https://www.naewna.com/politic/393902>
- บ้านจอมยุทธ์. (2560). การเมืองการปกครอง. [Online] สืบค้นเมื่อ วันที่ 21 กันยายน 2560. แหล่งที่มา : https://www.baanjomuyut.com/library_4/politics/0_1_4.html
- พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์. (2563). *ชุมชน ท้องถิ่น รัฐ: ความสัมพันธ์ที่มีต่อการปกครองท้องถิ่น*. วารสาร สังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด. 5 (8), 16 – 35.
- พระพิพิธพัชรโรดม และคณะ. (2562). ประชาสัมพันธ์กับการเมืองไทย. *วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์*, 2 (1), 53-67.
- พัฒนา กิตติอาษา. (2546). *ท้องถิ่นนิยม : การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

- พิชัย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต. (2561). "ปัญญาพลวัตร". ผู้จัดการออนไลน์. [Online] สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2565 จาก <https://mgronline.com/daily/detail/9610000094514>
- พิชัย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต. (2561). *บทนำ: ผูกขาดการเมือง-ศก.* บริษัท มติชน จำกัด (มหาชน). [Online] สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2565 จาก https://www.matichon.co.th/politics/news_1136450
- ไพบุลย์ สุขเจตน์ ยุทธนา ปราณีต และสุรพล สุธะพรหม. (2560). การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี. วารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 10 (1), 267-276.
- ภาณุวัฒน์ พันธุ์ประเสริฐ. (2561). 'บารมี' กับการมีอำนาจทางการเมือง. THE MOMENTUM day poets Co., Ltd. [Online] สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2565 จาก <https://themomentum.co/charismatic-authority/>
- มะลิ ทิพย์ประจง พระสมุทรอาคม อาคมธีโร และกัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์. (2563). พรรคการเมืองกับระบอบประชาธิปไตย. วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์, 3 (1), 1-13.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, 6 เมษายน 2560.
- รุจน์จาลักษณ์รายา คณานุรักษ์. (2551). *นักการเมืองถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี*. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- ลิขิต อีระเวทิน. (2548). *การเมืองการปกครองของไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ลิขิต อีระเวทิน. (2549). *คุณสมบัติสำคัญของนักการเมืองที่ดี*. ผู้จัดการออนไลน์. [Online] สืบค้นเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2565. จาก <https://mgronline.com/daily/detail/9490000061572>
- วรลักษณ์ พุ่มพวง และดร.สมเกียรติ วันทะนะ. (2556). บทบาทหัวหน้าคณะในการเลือกตั้งในจังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา. 2 (2), 146-159.
- วรวิมล เสงี่ยมศักดิ์. (2540). *การบริหารแผนปฏิบัติการพรรคการเมือง เสี่ยงเลือกตั้งภายใต้แนวคิด 3 เขต ยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ: ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขต 1 กรุงเทพฯ*. วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วัชร ไชยสาร. (2551). *พัฒนาการมีส่วนร่วมในทางการเมืองกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและพหุการเมือง: การเมืองภาคประชาชน*. สำนักประสานงานการเมือง สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. [Online] สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2565 จาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_news.php?nid=16001&filename=visit.

- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2564). การดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของทักษิณ ชินวัตร. [Online]
https://th.wikipedia.org/wiki/การดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของทักษิณ_ชินวัตร
- วิทยา นภาศิริกุล และสุรพล ราชกันดารักษ์. (2539). *พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิโรจน์ สันติประภพ. (2557). *เมื่อพรรคการเมืองผูกขาด*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพธุรกิจ. [Online] สืบค้นเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2565 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/105854>
- วิสุทธิ โพธิ์แท่น. (2524). *ประชาธิปไตยแนวความคิดและตัวแบบประเทศประชาธิปไตยในอุดมคติ*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศุภมณฑา สุภานันท์. (2550). *พื้นที่ เวลา อัตลักษณ์ และการสร้างความหมายทางสังคม*. วารสารนิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 29 (3), 186 – 204.
- เศรษฐพร หนูหนู กิตติคุณ ดำรงสงค์ และพระมหาโชตนิจพิฐพนธ์ สุทธิจิตโต (ผลเจริญ). (2560). *การเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นไทย*. วารสาร มจร.อุบลปริทรรศน์, 2 (2), 109 – 122.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2559). อิทธิพลของอรรถประโยชน์ทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ประเทศไทย. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.*, 5 (2), 17-38.
- สุพิศรา อิศรานุกุล. (2564). *ความสัมพันธ์ทางเครือข่ายและการครองอำนาจของตระกูลใหญ่ในระบบการเมืองไทย*. Elect. [Online] สืบค้นเมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2565 จาก <https://elect.in.th/political-network-read/>
- Alan Norton. (1994). *International Handbook of Local and Regional Government: A Comparative Analysis of Advanced Democracies*. Birmingham UK: Edward Elgar
- Countries, p. 401 In Tiley, Ian (2010), *Local Government Structural Reform in Anglosphere and OECD Countries*, Centre for Local Government, UNE.
- Auslander, P. (2008). *Theory for Performance Studies : A Student's Guide*. London: Routledge Taylor & Francis Group.
- BBCNews. (2021). *จากผู้นำรัฐประหารสู่นายกฯ พลเรือน 7 ปีของ พล.ประยุทธ์ จันทร์โอชา กับการ ยึด-ผ่อน-รวบ อำนาจ*. BBCNews. [Online] สืบค้นเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2565 จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-57196551>
- Chinnabut, W. (2016). *Political Popularity of Chart Thai Pattana Party in Suphan Buri Province*. Bangkok: Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University.

- Korzeniowska, V. B. (2004). *Gender, Space and Ageing in Marie Rouanet* *La Marche lente des glaciers and Du cote des homes*. French Cultural Studies, 15 (2), 127-141
- S reporter. (2010). 5 นักการเมืองผู้มีอิทธิพลต่อประเทศปี 2553. Sanook.com. [Online] สืบค้นเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2565 จาก <https://www.sanook.com/news/990942/>
- The Active. (2020). “เกือบครึ่ง”ของ (ว่าที่) นายก อบจ.เป็นคนเดิม และ“เกือบทั้งหมด” สัมพันธ์กับพรรคการเมือง.กองบรรณาธิการ The Active Thai PBS. [Online]. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2565 จาก <https://theactive.net/data/almost-all-of-the-local->
- THE STANDARD TEAM. (2019). เปิดชุมกำลั้ง 9 พรรค ตัวละครหลักศึกเลือกตั้ง 62. กองบรรณาธิการ THE STANDARD. [Online] สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2565 จาก <https://thestandard.co/thailandelection2562-9-political-parties/>
- Weber, M. (1947). *The Theory of Social and Economic Organization*, translated by A.M. Henderson Talcott Parson. New York: Oxford University Press.
- Webster, Frank. (2001). *Culture and Politics in the Information Age: A new politics?*, (Steven Vertove; transnationalism, University of Oxford). Rutledge: First published.
- Wolin, Sheldon S. (1960). *Politics and vision; continuity and innovation in Western political thought*. Boston : Little, Brown.
- Wongmontha, S. (1998). *How is that image important?* Bangkok : Thira film and Sitex.